

ELOFIZETÉS

HELYREN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-basádos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Knyltár petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, november 24.

Mal számunk főbb közleményei:

Révben az új törvény.
Ellentétek a Just-pártban a választól reform miatt.
Crippen kivégzése.
A munkáspénztári orvosválasztás kullsszatitkal.
Az eltűnt szingizgató.
Fejedelmi passziók.
Feljelentés a szabadkai rendőrkapitány ellen.
Ha a negyvenöt éves asszony szerelmes.
A győztesek.

A obstrukciós vér.

Arad, november 23.

Mint a betegség, amelynek szimp-
tomái a legradikálisabb kurák után
is, bizonyos idő múlva kiütnek: úgy
lappang a volt koalícióból megma-
radt pártokban az obstrukció hajlan-
dósága.

Már a polgári perrendtartás javas-
latánál fenyegetőzött a néppárt azzal,
hogy bizonyos szakaszokat meg fog
obstruálni. Arról is szivárognak ki
ellenőrizhetetlen hírek, hogy a Justh-
párt éles ellenzéki harcra készül.
Nem tudjuk, készül-e valóban? De
ha készül, jól teszi. Az a hivatása a
parlamentari ellenzéknek, hogy éber, ha
kell éles parlamentari ellenőrzést gya-
koroljon. Ellenzéki bírálat nélkül
nincs egészséges parlamentari alkotás.
Meggyőződéses és érvek mérkőzése
esztétikailag is gyönyörű látvány.

A Justhék szótárában az „éles el-
lenzéki harc” igen gyakran az ob-
strukció szándékát jelenti. Az a kér-
dés most már, hogy erről van-e szó,
vagy pedig komoly ellenzéki sze-
repről?

A koalíció példája mutatja, hogy
komoly ellenzék a kovásza a többség
tettvágyának. E nélkül elbizik, elres-
tül, a maga tehetetlenségében puszt-
ul el a legnagyobb parlamentari több-
ség is.

A függetlenségi Justh-pártnak, s
bármely más ellenzéki pártnak szive-
sen halljuk hát készülődése hírét.
Mennél nagyobb erővel és elszántság-
gal támadják a munkapártot, annál
inkább megnövekedik az ellenálló
ereje és összetartása. Ujanc sereg-
nek és ujanc többségnek a csaták tü-
zében kelnek életre a nagy tulajdon-
ságai. Előbb szokatlan nekik a golyók
süvitése; azután megszokják, mint a
méhdöngést. Az együvé tartozás baj-
társias érzése csak oly seregben s oly
többségben fejlődik ki, a mely ellen-
ség előtt áll.

A nemzeti munkapártban lévő új
tehetségeknek legalább alkalmuk nyi-
lik megszolgálni az első pár lovagi
sarkantyut. S a régi, kipróbált, nemes
parlamentari erők legalább bebizonyít-
hatják, hogy fegyverük éle nem csorb-
ult ki a hosszú pihenésben.

Ha a rendes parlamentari mérkőzés
fegyvereivel fog folyni a harc, akkor
abból úgy a közéletre, mint magára a
munkapárti többségre csak haszon és
dizs háramolhatik. Mert valóban ideje
volna, hogy magas színvonalu, tartal-
mas vitákkal, tárgyilagos, elmés be-
szédekkel a magyar parlament haj-
dani fénye újra helyreállítsassék. Ha
azonban az ellenzék egy része nem
rendes parlamentari harcra készül, hanem

obstrukciókra: az már más megítélés
alá esnek.

Az obstrukció a végső elkesere-
désnek, vagy a végső parlamentari szük-
ségnek kétélű fegyvere. Akárhogy
kárhóztatták és lenézték is azok, akik
elvoltak telve hittel és idealizmussal a
magyar parlamentari élet jövője iránt,
tagadhatatlanul hathatós eszköznek
bizonyult, mert összetört egy harminc
esztendő pártéletet és párthatalmat s
a kisebbségi pártokat többségre jut-
tatta, tehát a hatalom székébe segí-
tette.

Aldás azonban nem volt azok kor-
mányzásán, a kik az obstrukciónak
köszönhették győzelmüket. Szülőany-
juknak ők maguk is hamar hátat for-
ditottak. Siettek megszigorítani a ház-
szabályokat. A szigorított házszabá-
lyok által igyekeztek elejét venni új
obstrukciók lehetőségének. A mi a
saját multjuk dezavualásával, a sa-
ját módszerük súlyos elítélésével egy-
értelmű.

Soha, senki sem szolgáltatott úgy
igazságot Tisza István gróf politiká-
jának, mint az ő legesküdtebb ellen-
ségei. Még meg sem melegedtek he-
lyükön, a hová az obstrukció győ-
zelme ültette őket s a házszabályok
megszigorításával máris hadat üzen-
tek a saját multjuknak.

Ettől eltekintve, van az éremnek
egy másik oldala is. Az obstrukció
győzelme azért vált lehetségessé, mert
bár elítélték magát az eszközt, sok
százezer honpolgár vágyódott a cél
elérése után. Világosan szólva: száz-

Az öreg Jakab szeretője.

Írta: Dr. Irsal Ártorné.

Az öreg Sára nagyon beteg volt. Meglát-
szott ez beesett, homályos szemein, száraz,
repedezett ajkain, akárhogyan akarta is az ura
előt titkolni. Visszaszorította a köhögést, majd
nem a megszokásig és kényszerítette magát
az evésre, akárhogyan is idegenkedett minden
falától. Mert a Jakab, aki halakkal házalt, azt
mondta, hogy Sárának a kórházba kell men-
nie, he nem lesz jobban, mivelhogy senkije
nincs, aki ápolhatná.

A kórházba merjen Sára! Nem: ezt a
szégyent nem akarta megérni. Tisztes familiá-
ból való volt, melynek minden egyes tagja a
maga négy fala közt halt meg. Nos, a kór-
házba nem skart menni.

De amikor egy este az öreg Jakab haza-
tért, a Sára nem baktatott elébe; a kosarat
sem vehette el tőle, amelyben a halak voltak.
Mert az ágyban feküdt és a láz rázta és re-
megettette a száraz testét. Jakab fejcsóválva ment
el és orvost hívott. Az azt mondta: „tüdőgyul-
adás” és elrendelte, hogy az öreg asszony kór-
házba szállítsassék.

Mikor az orvos elment, az öreg asszony a
fal felé fordult és egy árva szót sem szolt. Ja-
kab sok mindenfélét beszélt a jó kórházi ápo-
lásról és hogy ma már a legjobb családokból
valók is kórházba mennek, hogy ott ápoltsassák
magukat.

— Öreg, tisztességes zsidó asszony vagyok
— szolt végre Sára — és tisztességes zsidó
asszony odahaza hal meg.

— No, mindenekelőtt nem halsz meg, —
felelt Jakab, — azután meg, ha minden zsidó
asszony odahaza halna meg, mire való volna
akkor a zsidó kórház?

— Oda csak keresztény nők mennek meg-
halni.

Egész éjjel beszélt és vitatkozott a két
öreg életről, halálról és ispotályról. De reg-
gel felé a Sára már olyan gyöngye volt, a sok
köhögés és beszélgetés úgy meggyötörte, hogy
megadta magát a sorsának és kórházba vitette
magát.

— De aztán gondcsodj tisztességes teme-
tésről, — kötötte ki végül, — mert, ha ingyen
temetést kapok, vagy épenséggel a doktorok
kése alá kerülök, légy elkészülve rá: a sírból
is visszatérek hozzád.

A Jakab váltig biztosította, hogy nem
fog meghalni, de ha — Isten meints, — száz
év múlva ez mégis bekövetkeznék, megeskü-
dött, az egy élő Istenre, hogy szép, tisztessé-
ges sírhelyet kap.

Igy esküdözött a Jakab. De ugyanakkor
nehéz bu esett a szívére, hogy — noha a
Sára mindig sürgette, — nem lépett be a
Szent Egyletbe, rosszul alkalmazott takaré-
kosságból. Honnan fedezhetné hát a temetési
költségeket? De Isten jó és hatalmas s az
öreg Jakab sohasem alkalmatlankodott nála
sokat. Bizonyosan méltányos lesz a Minden-
ható és a Sárának visszaadja az egészségét.
Akkor aztán belép a Szent Egyletbe, akármibe
kerül is.

A kórházi orvosok nem sok reménnyel
kecsagtették. A tüdőlob nagyon előrehaladott
stádiumban volt és az öreg asszony szive nem
tudott helyt állni a nagy követelményeknek.

Nehéz buval tért haza Jakab. A felesé-
gétől mosolyogva bucsuzott és intette, hogy
meg ne rontsa a gyomrát holnap a rituális
eladelen.

— Finoman főznek itt, elhíheted, —
mondotta bucsuzáskor. Mire az asszony lég-

ezrek sóvárogtak azután, hogy az ellenzéki pártok jussanak végül kormányra, mert tőlük csodás, kápráztató dolgokat vártak.

Nos, az ellenzéki pártok, a parlamenti forradalom révén kezükbe is kerítették az ország kormányzatát. El is kormányozgattak négy egész esztendeig. Hogy azonban mily kevésbé sikerült nekik kielégíteni a nemzet felígázott reményeit: korai bukásuk bizonyítja. Ugy jöttek, mint félistenek, úgy mentek, mint kifütyült színészek. Babérban és dicsőségben kevesebb részük volt, mint hagymakoszoruban.

A melyik ellenzéki párt ma obstrukcióba fogna: képtelen volna felkelteni vállalkozása iránt a nemzet lelkesedését. A választók milliói, a kik a lefolyt választásokon a munkapártra adták le szavazatukat, semmi jót sem várnának a nagy politikai felfordulástól. S mert az obstrukció csak azokat hozhatná vissza győzelem esetén, a kik egy fél év előtt se tettek, se lelkének nem kellett: a merész és kockázatos vállalkozás csak közönyt és a jövőtől való retteget váltana ki az ország népéből.

Arról ezuttal nem is szólunk, hogy csak erős és népszerű ellenzék csinálhat a parlamentben ilyenféle kalamajkát. A nemzeti munkapárt ellenzékének előbb meg kell erősödni és némi népszerűsége kell szert tenni, hogy nagyobb dologra vállalkozhasson.

Most még olyan, mint a lábadozó beteg. Alig van jártányi ereje. Sokat kell mozognia és kint élni a napon, hogy összeszedje magát.

A balassagyarmati mandátum. *Budapestről* jelentik: A Kuria I. választási tanácsa *Sebestyén Mihály* elnöke alatt ma folytatta *Wickenburg Márk* gróf balassagyarmati mandátuma ellen beadott petíció tárgyalását. A tárgyalás folytatását holnapra halasztották.

A banktörvény. *Bécsből* jelentik: A két kormányhoz még eddig nem érkezett meg a már megállapított banktörvényjavaslat előzetes

szankciója. Épen ezért nem tudják, hogy a törvényjavaslatot mikor fogják a parlamentek elé terjeszteni.

Révben az új törvény.

— A képviselőház ülése. —

Távirati tudósítás.

Budapest, november 23.

A képviselőház folyosója korán megtelik. A nagy kompromisszum, amely tegnap éjfél után félkét órakor köttetett, elvénst: hozott s új kritikának nyitotta meg a zsilipeit. Elsőben is hivatalos cáfolat született. Nem igaz az, hogy a kompromisszumos új szakaszt az igazságügyi bizottsághoz utasítanák. Az új szakaszt Székely igazságügyminiszter terjeszti a Ház elé ama reményben, hogy a törvénytervezet tárgyalása egy nap alatt véget ér s a törvény már a legközelebb életbe léphet. Most, a módosítás megszületése után, az agráriusok helyett a merkantilisták váltak obstrukció hirdetőkké.

Polónyi Géza örömmel jelenti, hogy Székelyt most a merkantilisták buktatják meg. Ő tudja, a maga miniszterségéből tudja, hogy a miniszter legutóljára szerezte tudását a tulajdon bukásáról.

Ugron Gábor, kapcsolatosan interpellációjával, amelyet a horvát bánnal szemben kívánt megtenni, amely most, hogy a horvát tartománygyűlést feloszlatták, elmarad, elmond egy esetet, amely rávilágít a horvátok ősi tatár-diplomataságára. Elmondja, hogy annak idején a horvátok toldásokat iktattak az 1868. évi XXX. törvénybe, amely a horvátokkal való megegyezésről rendelkezik. Önkényes toldások voltak, nem tudott róluk *Andrássy Gyula* gróf akkori miniszterelnök sem. De ahogy rájött, nem akarván a felséget háborgatni, a toldásokat átragasztotta papírral s ezt az átragasztott példányt a szemével látta *Ugron Gábor* az országos levéltárban.

Közvetlenül a Ház ülésének megnyitása előtt Székely Ferenc miniszter tanácskozott *Sándor Pállal*, aki a tanácskozás végén ekként informálta az *Aradi Közlöny* tudósítóját:

— Mondhatom, leszereltünk. Azt hiszem, hogy előnyös kapituláció többet ér a biztos vereségnél. Egyébként sikerült némi vívmányokat szereznünk. Így az iparosnak azelőtt semmi

joga nem volt a helyi illetőségben, a kompromisszum szerint pedig az iparosok mégis saját törvényszékük területén perelhetik alpereseiket. De egyébként az iparos azzal segíthet magán, hogy bejegyezteti magát s így olyan helyzetbe jut, mint a bejegyzett kereskedő. Ha én bele nyugodtam, belenyugodhatnak azok is, akiket képviselők,

A Ház különben gyors vágatásban eljutott a perrendtartás 174. szakaszáig és az ülés végén *Hazai Samu* honvédelmi miniszter válaszolt egy interpellációra és nyilatkozott a katonai brutalitásokról.

Az ülésről a következőket jelenti tudósítónk:

Kabós Ferenc alelnök negyed tizenegy óra után nyitja meg az ülést.

A múlt ülés jegyzőkönyvét hitelesítik.

Mihalyi Páter jegyző jelenti, hogy sem az indítvány, sem az interpellációs könyvben újabb bejegyzés nincs.

Mocsáry Sándor, a közgazdasági bizottság elnöke, a borvámklauzula eltörlését kérő kérvényeket terjeszti elő.

(Tetemrehívás.)

Huszár Károly személyes kérdésben szólal fel. Feleleveníti, hogy tegnapi beszéde alatt, amikor azt mondta, hogy Ferrert Spanyolország törvényei alapján királygyilkosságra való felbujtásért ítélték halálra, Székely Aladár közbejött: „Nem igaz! Hazugság!” Állításának igazolására felolvassa azt a forradalmi manifestumot, amelynek alapján elítélték Ferrert és azután felolvassa Székely beszédét, amely Ferrert dicsőíti. A néppárt nevében tiltakozik az ellen, hogy ilyen szabad gondolatokkal inficiálják a bírói kart. (Helyesítés a néppárton.)

Sándor Pál: Papok tették tönkre ezt az országot. (Mozgás.)

Következik a napirend.

(Kompromisszumos módosítások.)

A 23. §-nál

Polónyi Dezső nyújt be módosítást, amelyet a Ház elfogad.

A 29. §-nál Székely Ferenc igazságügyminiszter a javaslat szövegezését a következőkkel ajánlja pótolni. Az első bekezdés marad, majd így módosul. A bejegyzett kereskedő üzlete körében történt eladásból származó követelését a megrendeléstől számított két éven belül telepe helyén levő bíróság előtt is perelheti, ha a követelés alapjául szolgáló meg-

szomjtól lihegve, nyájastalan hangon válaszolt:

— No bizony! Sokat törődöm az étellel!

Az öreg *Jakab* nyugtalanul forgott az ágyában. Egész készpénzvagyona tíz koronára rugott. A temetés pedig legalább is harmincba kerül. Elzalogosítani való már nem volt, mert amikor tavaszszal a halpiacon elesett és ennek folytán négy hétig nem házalhatott, minden ingó-bingó tárgy a zálogházba vándorolt. Nem tudott megoldást találni az egyetlen reményteljesen kívül, hogy Isten a Sárát, a jót, a hűséget, akivel már negyven év óta él házasságban, még legalább egy ideig életben hagyja és aztán belépne a Szent Egyletbe.

Amikor másnap a kórházba ment, bizony nem sok épületeset mondtak neki. Az öreg asszony álmatlan éjet töltött; a láz emelkedett; a *Jakab* legyen mindenre elkészülve. Hogy ez így volt, láthatta maga is, amikor Sára ágyához lépett. A beesett, félig megtört szemek mögött ott ólálkodott a halál. A fogatlan, sok ráncsal borított száj körül egyenes mély vonás üt. Az a kemény vonal volt ez, amelylyel a halál az áldozatait megjelöli s

melyet csak akkor töröl le, amikor munkáját bevégezi.

Jakab az ágy mellé ült s keresett valami beszédanyagot. Hogy a halak tegnap igen jó áron keltek el. Hogy új, olcsóbb beszerzési forrást talált. Hogy a házban sokan érdeklődnek Sára állapota iránt. Hogy már most komolyan kezdődik a tél. Miadig új társalgási témát keresett. De az öreg asszony nyugtalanul mozgott ide-oda és közömbösnek és siketnek látszott ama dolgok iránt, melyek különben érdekkörét betöltötték. Hirtelen az ura felé fordította félig csukott szemét.

— *Jakab*, — szólt gyöngé, reszkető hangon, — gondoltál a temetésre? A kő, amely néhány percre leasett volt az öreg *Jakab* szívéből, megint új teherrel visszaesett oda. Boldog Isten! Mit válaszoljon?

— Mindenre gondoltam, Sára lelkem — de neked most nincs temetésre szükséged, hanem télire veszek neked egy új vastag kendőt. Az kell most neked.

Az öreg asszony makacsul, megtört hangon szólt:

— Tiszteességes temetést akarok. Hallod,

Jakab? Azt akarom... — hosszú, fájdalmas köhögés akasztotta meg beszédjét.

Az öreg ember az asszony fejét fogta a beesett arcát simogatta. Akkor ujjai megérintették a függőket, amelyek a haldokló fonnyadt fülein voltak. Völegény korában vásárolta ezeket neki, akkor, amikor szép üzlete volt egy vidéki városban és a sors még nem degradálta házalóvá. A függőkért nyolcvan forintot adott és az egész rokonság bámulatát magukra vonták. A függőktől a Sára a legrosszabb időkben sem vált meg. De ha most a függőket feltűnés nélkül eloseveghetné tőle!... akkor aztán szép helyet kapna a Sára...

Különben is hallotta, hogy ilyen tárgyak a kórházban el szoktak tűnni és a rokonok üthetik bottal a nyomukat. Ha pedig Sára életben maradna, akkor az ékszert kiváthatná, még ha kolduini is kellene érte.

— Sára lelkem, — mondotta tétovázva, — nem nyomnak a függők, amikor fekszel? Levenném rólad és eltenném, amíg meggyógyulsz. Mi a véleményed?

Az asszony nem felelt, csak a fejét forgatta ide oda nyugodéssal.

— Aztán még kissé megtisztíttatnám; tu-

rendelést és az áru tényleges átvételét okirattal igazolja. Részletügyletekből származó követelésre nézve a második és harmadik bekezdés nem alkalmazható. A meghatalmazással kötött ügyletekről a meghatalmazás okirattal igazolandó.

Kelemen Samu elfogadja a módosítást, de kéri a minisztert, hogy sürgősen nyújtsa be a tisztességtelen versenyről szóló törvényjavaslatot. (Helyeslés.)

Polónyi Géza gondoskodást kíván arról, hogy az osztrákok ne bujhassanak ki a törvény alól.

Székely Ferenc igazságügyminiszter megígéri, hogy ez meg fog történni. (Helyeslés.)

A Ház a 29. §-t az igazságügyminiszter módosításával elfogadja.

A 31. §-nál

Székely Ferenc igazságügyminiszter visszavonja a tegnapi benyújtott módosítást.

A Ház a szakaszt kezésszólás nélkül elfogadja.

A 32. §-nál

Székely Ferenc igazságügyminiszter szintén nyújt be pótlást, amelyet hasonlóan elfogadnak.

A 37. §-nál

Preszly Elemér kiegészítésül ajánlja, hogy a vasúti kártérítési pörököt is ott lehessen pörölni, ahová küldik az árut, vagy ahol föltették.

Piész Sándor előadé utal arra, hogy a vasúti kártérítési pörökben az illetékeséget a berni egyezmény állapítja meg s ezért a módosítás nem fogadható el.

Székely Ferenc igazságügyminiszter a 45. §-nál következő módosítást ajánlja: „részletügyletekből eredő követelésekre nézve az illetékeség okirattal sem köthető ki, ha az áru teljes vételára az 500 koronát meg nem haladja.

A Ház elfogadja a szakaszt a módosítással együtt.

A többi szakaszokhoz nem szólnak föl és a Ház vita nélkül megszavazza azokat.

A 94. §-ál

Novák János nem helyesli az ügyvédi kényszer a váltópörökben. Az igazságügyi bizottság javaslatával szemben az eredeti szöveg elfogadását ajánlja.

Várady Zsigmond védi az igazságügyi bizottság álláspontját, mert ügyvédi kényszer

nélkül a zugirások szabadon garázdálkodnának.

Sághy Gyula az eredeti javaslat mellett érvel. Nem minden váltópörben kell ügyvéd. A zugirások ellen úgy lehet védekezni, hogy személyes meg nem jelenés esetében csak ügyvéd képviselheti a feleket. (Helyeslés balról.)

Polónyi Géza szintén az eredeti javaslat mellett foglal állást.

Székely Ferenc igazságügyminiszter utal a 31. §-ra, amely kizárja a visszaféléseket. Az igazságügyi bizottságban hosszú vita volt, amelynek folyamán belátta, hogy a módosítás helyes.

Kelemen Samu: Ez nem az ügyvédi költségek kérdése. A váltó igen súlyosan formai dolog, amelynek legkisebb hibája értéktelenné teszi azt. Ezért kell az ügyvédi képviselet.

Novák János: Ez az ügyvédi érdek!

Kelemen Samu: Ez a kisemberek érdeke. Az igazságügyi bizottság javaslatát fogadja el.

Nagy Emil: Az eredeti javaslatot védi. A váltóeljárás a hibás, hogy alperes nálunk váltópert nem tud megnyerni. Ezt kell első sorban reformálni, így egyáltalában felesleges az ügyvédi képviselet.

Hantos Elemér helyesli az ügyvédi képviselet kényszerét. A passzív váltói képességet kellene megszorítani. A míg egyrészt a paraszt váltóképességét akarjuk megszorítani, másrészt azt mondjuk, hogy jobban ért a váltótügyhöz.

Novák János: Nem paraszt, polgár! (Darrúság.)

Hantos Elemér: A jogi kérdések tömege miatt az igazságügyi bizottság javaslatát fogadja el.

A szavazásnál a mellette és ellene szavazók száma annyira egyenlőnek látszik, hogy az elnök elrendeli a szavazatok megszámlálását.

Elnök kihirdeti, hogy az igazságügyi bizottság javaslata mellett 96, ellene 59 szavazat esett. Ezután az ülést tíz percre felfüggeszti.

A 135. §-nál Schuller Ferenc és Mihályi Tivadar szólaltak fel. Az utóbbi indítványozza, hogy a nemzetiségi vidékeken a járásbírókhoz a magyarul nem tudó felek anyanyelvükön intézhessenek beadványokat. Batthyány Tivadar gróf felszólalása után a szakaszt válto-

bilisebb hazugság nem jutott eszébe. Hallgatott tehát.

Csend volt rövid időre. Csak a hadoklónő hörgése hallatszott. Akkor hirtelen felegyenesedett az öreg Sára, tűnő erejének végső megfeszítésével. Kerekre nyílt szemekkel meredt az urára és visszahanyatlott, sirásba törve ki.

— Tegnapelőtt hoztak ide a kórházba s ma már el akarja vinni a függőimet a szertőjének. Te... te...

Nem szólhatott tovább, ajkán vér jelent meg.

Jakab segítségért akart kiáltani; meg akart mindent magyarázni: a vérömlést el akarja állítani... akart... akart...

De már nem volt mit tenni, vagy akarni. Sára csöndesen, nyugodtan fekdűt, a szája még kissé sirásra állt, az első és utolsó fájdalom miatt, melyet Jakab okozott neki.

S Jakab zavartan mormogott, miközben élettársára nézett:

— De hallod? ... Hallgass ide! ... Megmagyarázom... Azt csak nem tételezed fel rólam...

zatlanul elfogadták. A 140. szakasznál Haller István és Székely Ferenc igazságügyminiszter szólaltak fel. A 174. szakasznál a tárgyat félbezakították.

(A katonai brutallítások.)

Hazai Samu honvédelmi miniszter vá szol ezután Huszár Károly egy régebbi interpellációjára, melyben a nyiregyházi szökevények és egy ottani őrmester kegyetlenkedését tette szóvá. A miniszter kijelentette, hogy azok a szemrehányások, melyekkel Huszár a hadsereget a legénységgel való rossz bánásmód, durva, erkölostelen felfogás miatt illette, általánosságban nem fedik a valóságot. A hadsereg vezetősége tudatában van a humánus bánásmód erkölosi hatásának. Ezt a felfogást a feyelmi szabályzatban is érvényesítették. Hogy egyes esetekben mégis történnek brutalitások, ez olyan baj, melylyel nemcsak a hadseregben, de a társadalom más osztályaiban is találkozhatunk. A bajon az altisztek kiművelésével és a kihágások szigorú büntetésével igyekszünk segíteni.

Lengyel Zoltán: Vigyék vissza az osztrák tiszteket Ausztriába! (Zaj.)

Hazai Samu ismerteti a nyiregyházi esetet. A vizsgálat kiderítette, hogy az őrmester tényleg visszaélt a hatalmával; ütötte, rugdosta, leköpdöste a legényeket, sőt kijelentette azt is, hogy addig bosszantja és bántalmazza őket, míg meg nem szöknek és börtönbe nem kerülnek. A haditörvényszék ezekre az enyhítő körülményekre való tekintettel a szökevény huszárokat öt évi börtön helyett csak két hónapi fogházra, a hibás őrmestert pedig öt hónapi börtönre ítélte.

A miniszter választát helyesléssel és éljenzéssel fogadták és az interpelláló képviselő is tudomásul vette.

Az ülés ezzel véget ért.

TÖRVENYKEZÉS.

§ Habár hazajön és bizonyítani akar. Budapestről jelentik: Gál Jenő dr., Habár Mihály védője kijelentette ma egy újságíró előtt, hogy védené vasárnap Budapesten lesz és a tárgyalás során bizonyítani fogja a Kossuth és Sztérynyi ellen felhozott vádakot.

§ Fogház és hivatalvesztés vesztegetés miatt. Marosvásárhelyről jelentik: Az általános képviselőválasztások alkalmával Erdődy István a mező számonai kerületben Bethlen István gróf Kossuth-párti jelölttel szemben Wittmann Ernő budapesti ügyvédet léptette fel munkapárti programmal, s főkéntesen Jeney József körjegyzőt rendelte ki mellé. A körjegyző Galambóc község tanítójának, Kelemen Antalnak több száz koronát adott azzal a megbízással, hogy abból a község választópolgárait megvásárolja fejéknél ötven koronával Wittmann részére. A tanító a pénzt a meghagyás folytán ki is osztotta s a választókkal kötelező nyilatkozatot íratott alá, hogy Wittmannra szavaznak. Makai Samu, az egyik választó a kapott ötven koronát a marosvásárhelyi vizsgálóbírónál deponálta s egyúttal vesztegetés miatt bünvádi feljelentést tett a tanító ellen. A napokban tartották meg ez ügyben a tárgyalást és a törvényszék Kelemen tanítót egyhávi fogházbüntetésre, hivatalvesztésre, s 140 korona pénzbüntetésre ítélte.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— — —	357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mel-lékállomás)	— — —	151
Kiadóhivatal és hirdetési osztály	— — —	151
Nyomda	— — —	151

ded, lelkem, már olyan piszkosak, hogy szinte szegény!

— Mics gondod nincs, mint a fülönfűgőim, — válaszolt keményen az asszony. — Csak hagyd ott őket, ahol vannak.

Jakab a tarkóját vakarta. A függőket magához akarta venni. Ha a Sára, Isten mentse, meghal, ki tudja, hová kerül az ékszer? Menjén akkor [panaszra? A temetésről azonban gondoskodnia kellett, minden áron.

— Sára lelkem, — kezdte újra. — mégis jobb lesz, ha magamhoz veszem. Tudja Isten: még ellopják tőled.

Az asszony figyelmessé lett.

— Minek akarod a függőimet?

— Már megmondtam. Eltenri és tisztítatni akarom.

— És gondolod, hogy azt elhiszem neked? Csak mondd meg, mi a célod?

— Mit mondjak? Már megmondtam.

— De nem igaz.

— Ha nem akarsz hinni nekem?...

— Jakab, mondj igazat, — szöit az asszony siró hangon, — miért akarod a függőket?

Az öreg sarokba szorítva nem tudta mit szóljon. A valót nem mondhatja meg s plauzi-

Ellentétek a Justh-pártban a választói reform miatt.

— Hivatalos és nem hivatalos híradás. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 23.

A Justh párt ma este kezdette meg intensív módon politikai szereplését a megindult politikai szezonban és máris éles ellentéteket lehet megállapítani a párt belsejében. A hivatalosan kiadott híradás ezt bölcsön elhallgatja, mert nem jó a közönségnek tudnia, hogy a párt a választói reformmal csak frivol játékot űz és korteeszköz gyanánt hangoztatja, hogy egységesen követelik a radikális reformokat. Teljesen megbízható értesüléseink szerint egészen másképpen nyilatkoztak a párttagok a ma esti konferencián. Erről azonban nem került a nyilvánosságra semmi. A párt kulisszái mögé bevilágító forrásunk szerint a következőleg folyt le a ma esti összetűzés a Justh-pártban:

Budapestről jelentik: A Justh-párt ma este két értekezletet is tartott, melyek a párt követendő magatartásával és a választói reformmal foglalkoztak. Előbb az országgyűlési párt értekezett, ahol bejelentették, hogy a párt intéző bizottsága a felett tanácskozott, miként vehetnének a volt Justh-párti képviselők és főispánok intenzívebb részt a párt életében. Az intéző bizottságnak erre nézve az az indítványa, hogy ezentúl minden hónapban egyszer nagy pártgyűléseket tartsanak a politikai helyzet megvitatása céljából. A Justh párt volt alelnökeit és azokat a volt főispánokat, akik híven kitartottak a függetlenségi elvek mellett, végük fel az intéző bizottság tagjai közé.

A párt az intéző bizottság indítványait elfogadta és ehhez képest Teleki Arvéd gróf, Mérey Lajos, Nagy Dezső és Haviár Dániel volt alelnököket, Batthyány Pál gróf, Dóry Pál, Kemény Árpád báró, Vay Gábor gróf és Fernbach Károly volt főispánokat a párt intéző bizottságának tagjai közé felvette.

Az indémítás kérdésében Batthyány Tivadar grófot bízták meg a párt álláspontjának kifejtésével. A bankkérdésben a párt külön előkészítő bizottságot küld ki.

Ezután megtartották a második értekezletet, amelyen a párt volt képviselő- és főispán-tagjai és a többi kültagok is nagy számban vettek részt. Ez az értekezlet két órán át vitatta meg a politikai helyzetet és a párt tökéletesebb szervezésének kérdésével is behatóan foglalkoztak.

Justh Gyula nyitotta meg az értekezletet hosszabb beszéddel, amelyben hevesen támadta a kormányt és a pártot összehátára hívta föl. Az általános választójogot tartja a legfontosabb kérdésnek, amelyet mihamar meg kell oldani. Az igazán szabadelvű, radikális, demokratikus haladás lobogójának diadalra vitelét hirdeti.

Hock János szintén hevesen támadja a kormányt és Kossuth Ferencet, aki szerinte egyetlen oka a függetlenségi párt vereségének.

Ennyről számol be a Justh párt hivatalos kommunikója. A kommunikó azonban elhallgat több olyan felszólalást, amely a pártot nem mutatja teljesen egységesnek és valószínűleg kisvárt időzött elő a választójog kérdésében. Megbízható forrásból vet: értesülés szerint ugyanis a fentiekön kívül egyéb felszólalások is estek. Így Györffy Gyula és Mérey Ferenc kijelentették, hogy nem helyeslik a pártnak az általános választói jog kérdésében való állásfoglalását, különösen azt, hogy a párt más politikai pártokkal, különösen a referen-

klubbal halad együtt. A pártnak elég erővel kell bírnia, hogy saját maga egyedül intézzen el ily fontos ügyet.

A felszólalásokra Jus'h. Holló és Farkas-házy válaszoltak és hevesen védelmükbe vették az általános választói jogot. Visszautasítják Györffy azon gyanúsítását, hogy a párt a választójogot csak korteeszközül használja. A párt régi programja az általános választójog és ennek megvalósítását nem fogják elodázni hagyni. Mindenkivel egyesülni fognak az általános választói jog megvalósítására.

A párttagok sokáig tárgyalták még az értekezlet bekezdése után is Györffyt kinosan ható igazmondását és afelől tanakodtak, miként lehetne elejét venni annak, hogy az elhangzott beszédek nyilvánosságra kerüljenek. Mint látszik, nem igen találják meg a módját.

Crippen kivégzése.

— Felakasztották a feleséggyilkost. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 23

Crippent, a londoni feleséggyilkos orvost — mint egy londoni távirat jelenti — ma reggel felakasztották. A gyilkos, aki olyan ördögi módon tette el láb alól feleségét s azután Miss Le Neve Etellel, a kedvesével megszökött, már megbűnhődött szörnyű tettéért s egy londoni távirat azt is jelenti, hogy az utolsó pillanatokban magába szállott és bevallotta, hogy ő gyilkolta meg a feleségét.

(Utolsó délután.)

Tegnap délután még megengedték Le Neve Etellek, hogy meglátogathassa. Ekkor tudta meg a bűnös ember, hogy atyja, akit ő támogatott, az utóbbi időkben nyomorgott és éhezett s a napokban meghalt. Ez az eset mély hatást tett Crippenre, akinél Le Neve Etel egy óra hosszáig időzött, ami nagy dolog Angliában, mert ott attól a pillanattól fogva, amikor a büntető törvényszék elnöke kimondta a halálos ítéletet, látogatót nem fogadhat az elítélt, mintha atyafisága se lenne többé. Elátása szigorú, csupán kenyert és vizet kap. Bünhődése már ekkor megkezdődik, ismeri kivégzésének időpontját, számlálhatja a napokat, órákat és percekét.

Crippen doktornak volt ideje elmélkedni, mert három hosszú hét jutott neki az elítéléstől az akasztásig. Ez alatt az idő alatt emlékiratait írta meg a gyilkos orvos, ami szintén szokatlan dolog. Nem igen történt még meg Angliában, hogy a haláraitélt így érintkezhesék a közönséggel.

(Nincs megtérés...)

Crippen utolsó éjszakáját ájtatos elmerülésben töltötte. Papi vigaszt kért. Egy lelkész ott volt egész éjjel a cellájában. De Crippen nem imádkozott.

— Nem tudok imádkozni — mondotta. — Az imádság nem is könnyitene rajtam. Nemcsak azért, mert tudom, hogy az imádság nem tudja megváltoztatni a legfőbb gondviselés szándékait, de azért is, mert imádkozni lelkemből nem tudok.

Azonban mindenesetre nagy meggyugvást szerzett neki, hogy kedveséről, Le Neve kisasszonyról, annak jövőjéről gondoskodott. Egész vagyonát tudvalevően ráhagyta. Az a vagyon körülbelül egy millióra rug. Sokat beszélt az új folyamán Le Neveről és kifejezte, hogy a halál előtt való kétségbeesés bármilyen nagy, de hasonlíthatatlanul nagyobb volna, ha Le Neve kisasszonyt is halálra ítélték volna. De az a tudat, hogy kedvesének ártatlansága kidrúlt, mégis annyira megerősíti, hogy nyugodtan

megy a bitó elé. A lelkész az istenhez való megtérésről beszélt neki. Jellemző Crippennek kifejezése, hogy az istenhez való megtérés egyértelmű az emberekhez való megtéréssel. Mint-hogy pedig az emberek kiközösítették a maguk köréből, az istenhez való megtérés útja is el van zárva előtte.

Hajnal felé imbiest vittek be neki cellájába. A delikvens néhány falatot evett. Azután letette az evőeszközöket és sokáig mereven nézett maga elé. Mikor felszólították, hogy hagyja el a celláját, nyugodtan követte a börtönőrt s nyugalma a bitó előtt sem hagyta el.

(Az akasztás.)

Londonból jelentik: Crippen de. kivégzése következőképen ment végbe: A bitó körül félkörbe állottak a bírák, az ügyész és a védő. A hóhér az akasztófa alá hurcolta az elítéltet, aki alig állott a lábán. A csapóajtó kinyitott és valósággal belökték a szerencsétlent. Ebben a pillanatban a fogházigazgató odakiáltott Crippennek:

— Van-e még valami mondani valója?

Még mielőtt a feleséggyilkos orvos válaszolhatott volna, a hóhér a fejére huzta a fehér kanzsát, amely egész arcát eltakarta. Ugyanabban a pillanatban rávetették a nyckára a hurkot. A számolyt kihúzták a lába alól és a delikvens eltűnt a csapóajtó megett levő hat láb mély veremben. Néhány perc múlva a fogházorvos kocsátálta, hogy Crippen megszűnt élni. A kivégzés után egy negyedórával a törvényszéki orvosok kiállították a halotti bizonyítványt és az ítélet végrehajtásáról szóló hirdetményt kifüggesztették a börtön kapujára. A fogház lélekharangját nem koldították meg és a fogház templomára nem tüzték ki a fekete zászlót.

Az óriási tömeg a börtön körül izgatottan leste a kivégzés pillanatát. Angliában ugyanis az a szokás, hogy abban a pillanatban, amikor a kötélre akasztott test lezuhan a mélységbe, felhúzzák a fogházra a fekete lobogót, ami azt jelenti, hogy a kivégzés tényleg megtörtént.

A tömeg szólanul, némán vett tudomást a kivégzésről s azután ment mindenki a dolgára, mialatt Crippen ott a mélyedésben elvégezte haláltusáját.

(Bevallotta-e Crippen a bűnét?)

Londonból jelentik: A kivégzés előestéjén esunya sajtóbotrány támadt. A szenzációra éhes Evening Times tegnapi esti számában hírt költötte, hogy Crippen töredelmes vallomást tett, könnyített lelkiismeretén, mindent beismert. A mai reggeli lapok megáfólják ezt a híresztelést. A fogházigazgató azt mondta, hogy egy szó sem igaz a dologból, az idetzett esti lap koldolta a vallomásról szóló közleményt, mert az ő tudtán és engedelmén kívül semmi sem szivároghat ki a fogházból.

Miss Le Neve, aki még tegnap beszélt a haláraitélttel, szintén azt mondja, hogy Crippen nem vallott, mert nincs mit bevallania. Az Evening Times azonban nem hagyja magát. A Daily Express mai reggeli számában ős hír-detést tett közzé, hogy ma esti számában folytatni fogja leleplezését. A Loyd News pedig, amely nem akar kevésbé szemfülesnek látszani, szintén bejelenti, hogy vasárnapi számában szenzációt fog közölni: Crippen bucsuját a világtól.

A londoni lelkiismeretes sajtó fel van háborodva, hogy egyes lapok így tülekednek a bitófa körül.

Londonból jelentik: Az Evening Times rendkívüli kiadásban közli Crippen állítólagos vallomását. E szerint két csokoládé cukorral mérgezte meg a feleségét. A csokoládé szelete-

ket hycocinbe mártotta. A második mérgezett tablettát február 1 én adta be az asszonynak, a ki heves görcsöket kapott és rövid idő múlva meghalt. A holttestet feldarbolta, kezét lábát elégette, a hamvakat elszórta, a törzsét pedig elásta a pincében.

Londonból jelentik: Az összes lapok határozottan kijelentik, hogy Crippen nem tett vallomást. Igaz, hogy az utolsó napokban hosszabb nyilatkozatot írt meg, amit átadott Miss Le Nevenek. Crippen utolsó feljegyzéseit a London News vasárnap megjelenő száma fogja leközölni, s ezért Miss Le Neve nagy összeget kapott.

IRODALOM ES MUVÉSZET.

A színház műsora:

©sütörtök: Rip-Rip, operett. A) bérlet.
Péntek: Kormánybiztos ur, vígjáték. Bemutató előadás. B) bérlet.
Szombat: Kormánybiztos ur, vígjáték C) bérlet.

* Rip van Winkle vendéggel. Érdekes estéje lesz holnap az aradi színháznak. Egy most végzett színész lép fel először az aradi színpadon. Fűredi Vilma a Rákosi színiiskolát végezte és a vizsgálódásánál feltűnést keltett tehetségével és szép hangjával. A vendég nehéz feladatra vállalkozott, mikor Piarquette operettje női szerepére, Lisbet, a kék-hegyek tündére és Aliz eljátszására határozta magát. A hármass szerep nagy énektudást és játékbéli készséget kíván. Akk Fűredi Vilma a próbán haligatták, a legteljesebb sikert jósolják neki. Az operett többszereplője Zulay, Benkóné, Ladiszlay, Cseh Ferenc, Heltai, Kulcsár, Vass és Heróld.

* A Kormánybiztos ur premiérje. Pénteken lesz Guthi Soma ismert fővárosi író bohózatának aradi premiérje. A társulat nagy ambícióval készül a premiérre, amelyen a szerző is jelen lesz. A bohózatban több énekszám fordul elő, amelyeket Heltai Jenő ad elő, többek között helyi aktuális strófákat.

* Heltai elszereződése. Heltai Jenő, az aradi színház kedvelt komikusa, akinek nevéhez rövid ittléte alatt számos, jól megérdemelt siker fűződik, a jövő év szeptemberében eltávozik az aradi színtársulat kötelékéből. Heltai véglegesen Szegedre szerződött le három évre, nyolc, tíz- és tizenkétezer korona évi fizetéssel.

* Péter abbé. Hétfőn kerül bemutatásra Csányi Mátyás kétfelvonásos operája, a Péter abbé. Az operában foglalkoztatva van az egész énekes személyzet: Ferrari, Cseh, Ladiszai, Huszár, Heróld, Dióssy Nusi. Az operával együttesen adják A szegfű című egyfelvonásos olasz drámolettel, amelyet a fővárosban nagy siker mellett bemutattak az irodalmi eseményeket képezett kamara-estélyeken. A drámolettet a társulat legjobb erői játsszák.

* Burmester hangversenye. Burmester Villy, a világ egyik legelső hegedűművésze, aki már 2 ízben hangversenyzett óriási sikerrel Aradon, december hó negyedikén este 8 órakor ismét ragyogtatni fogja nálunk kiváló művészi kvalitásait. A jegyek nagyrésze már elfogyott, a meglevő jegyek kaphatók Weiss könyvkereskedésében.

* Turin. Az összes városok között nincs még egy második, melynek hallatára minden magyar ember lelkében olyan kegyeletes érsés támadna, mint mikor Turinról van szó. Ebben a szép országban élte le száműzetése utolsó éveit Kossuth Lajos és ez a város látta a nagy száműzött halálküzdelmét. Ebben a városban pihentek a kormányzó szerettséinek porai és ennek a városnak polgárai ép olyan

mélységes tisztelettel környesték az ő szent alakját, mint akár mi magyarok. Ennek a szép városnak sikerült képét mutatja be az Uránia új műsora, módot nyújtva arra, hogy a közönség megismerhesse Kossuth Lajos második házját. Az előadások mai naptól (24-től) kezdve d. u. 5 órakor kezdődnek. 241

Az eltűnt színigazgató.

— Balla Kálmán multjából. —

Megirtuk, hogy Balla Kálmán, a pozsonyi színház igazgatója megszökött társulatától, mely most télviz idején a legnagyobb nyomor elé néz és hónapok óta gázsit nem kapott. Pár év előtt Andorffy igazgatása alatt hasonló időben és körülmények közt szintén ily válságba jutott a pozsonyi magyar színészet, melyet aztán a kormány szanált azáltal, hogy Vidor Dezsőt, az Operaház rendezőjét kiküldte megbízottként Pozsonyba, aki vezette a társulatot mindaddig, míg Balla Kálmán különböző ígéretek révén meg nem kapta a pozsonyi színházat. A tagok állandó panaszokkal járultak ellene a Színészegyesülethez, hogy levon a gázsijuktól, nem fizet pontosan, ezalatt pedig Balla nagyuri módon élt, szeretőket tartott és feltűnően költekezett. Jellemző eset volt az, midőn saját automobilján ment fel Budapestre a kultuszminiszteriumba államsegélyt kérni, azon a oimen, hogy nyomorog társulatával. Bár a magyar színészet jelenleg már rendezettebb, mint azelőtt volt, de még most is vannak direktorok, akik erejükön felül költekeznek, az egyesület pedig igen elnéző velük szemben; sokan a tagoktól rögtön levonásba helyezett nyugdíjszázalékot csak hónapok múlva küldik be az egyesületnek. Az egyesület elnézése Balla iránt osakis ama szempontból fakadt, hogy egy 80—100 tagu társulat existenciája veszélyeztetve ne legyen.

Pár hónappal ezelőtt idegeinek megrongáltsága miatt szanatóriumba vonult Balla, most pedig megszökött, még pedig nem egyedül, hanem egy esinos kardalosnő társaságában. Jelenleg Patek dr. titkár vezeti a társulat ügyeit, de az állam ezen az exponált helyen valószínűleg ismét sürgősen közbe fog lépni, hogy a magyar színészet presztizsét megmentse.

Emlékezetben van még Balla aradi öngyilkossága. Jelenlegi feleségébe annak idején reménytelenül szerelmes volt s igen excentrikus módon akart megválni az élettől. Az 1896—97-es színi szezonban Bosnyák Zoltán „Becsületlő” című darabja került előadásra. Emüben Balla fontos szerepet játszik, melynek megszemélyesítőjének a színpad mögött öngyilkosságot kell elkövetni. A lövés eldőrdült, sikoly hallatszott ki, a közönség rémülten ugrált fel helyéről: Balla igazi töltéseket használt és eszméletlenül esett a színpadra. A lövés azonban nem érintett nemesebb részeket, bár a fejbe hatolt; pár hét múlva felépült, a rendőrség még aztán a lövöldözés miatt kihágási eljárást indított ellene, mely sokáig húzódott. Balla az öngyilkosságot Csik Irén miatt követte el, ki Csik János aradi elemi iskolai igazgató leánya volt és akit szülei nem akartak hozzáadni, míg végre az öngyilkosság után megtört a szülők ellentállása.

A romantikus szerelmi házasság ily csunya kalanddal fejeződik be. Balla elhidegült felesége iránt és viszonyt kezdett egy segédszínésznővel, ki ravasz fikával annyira le tudta bilincselni a szerelmes igazgatót, hogy felesége kérésére nyíltan bevallotta a viszonyt, de sem tőle elválni, sem a leánnyal való szerelmi viszonyt felbontani nem akarta. Ez és a pazarlás, a könnyelmű életmód aztán súlyos válságba vitték a pozsonyi színészetet, melyen a kormánynak lesz hivatása szeptember elsejéig segíteni, amikor Polgár Károly, az új direktor megkezdte működését.

A munkáspénztári orvosválasztás kulisszatitkai.

— A megfenyegetett alelnök. — Feljelentés a rendőrségen. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 23.

Megirtuk, hogy az aradi munkás betegsegítő pénztár hétfőn este tartott igazgatósági ülésén sorozta be a pénztári orvosokat és választotta meg főorvosává Hermann J. Károly dr. Abból a szűkszavú hivatalos kommunikéből, melyet az igazgatóság a megtörtént választásról a lapoknak kiadott, nem volt sejtendő, hogy a főorvos választásnak az aradi rendőrség büntügyi osztályán lesz még folytatása, ahol a pénztár alelnöke, Fenyő László ma bűnvádi feljelentést tett amiatt, hogy őt a főorvosi választásnál tanusított magatartásáról kifolyólag Mautner Márkus és eddig négy ismeretlen társa életveszélyesen megfenyegette és kijelentették, hogy a sajtóban, nyilvános népgyűléseken és minden rendelkezésre álló eszközzel arra fognak törekedni, hogy eltávolítsák az alelnöki állásból, sőt még az erőszaktól sem rettennek vissza, ha az említett eszközök nem használnak.

A rendőrség megindította a nyomozást és a napokban megtörténnek a kihallgatások. Fenyő László feljelentésének előzményeit a következőképp mondotta el munkatársunknak:

— Hétfőn este volt a munkáspénztár igazgatóságának ülése, amelyen főorvost is választottunk. Én, mint a pénztár alelnöke, szem előtt tartva, hogy Hermann J. Károly dr. már két és fél éve főorvosi jelleggel végzi az orvosi teendőket a pénztárnál, a választásnál őt támogattam szavazatommal. Tettem ezt azért is, hogy a pénztárban a békét biztosítsam. Tudomásomra jutott ugyanis, hogy az orvosok karagazsckedik Hermann dr. személyéhez és eltökélt szándékuk volt, hogyha más választatnék meg főorvosul, akkor ők nem dolgoznak a pénztárban. Hermann dr. egy szavazattöbbséggel Mann Adolf dr. ral szemben, aki a másik pályázó volt, főorvossá választott.

— Kedden délelőtt beállított irodai helyiségembe Mautner Márkus, a Népszava aradi megbízottja és kihordója, az igazgatóság tagja és a következőket mondotta:

— A pénztár munkás-igazgatói hétfő éjszaka az orvosválasztás után titkos ülést tartottak és ott megvitatás tárgyává tették a választást. Abban a tudatban, hogy Mann dr. elbuktatása az ön szavazatán mulott, elhatározták az igazgatók, hogy önt az alelnöki állásról való leköszönésre szólítják fel. Ennek a határozatnak közlésére én kaptam megbízatást. Ha azonban a felzáróításnak nem lenne meg a várt eredménye, akkor nem rettenünk vissza attól sem, hogy az ön eljárását a sajtóban és nyilvános népgyűléseken kellő megvilágításba helyezzük, sőt ha kell, radikálisabb eszközökkel is keressük a retorziót, sőt tettelegesen inzultusokban is része lesz.

— Én erre azt feleltem, — folytatta az alelnök — hogy nem köszönök le, mert engem nem a titkos ülést tartó bizettség és nem a szakszervezet választott meg. Szavazatomat azért adtam Hermann dr.-ra, mert illendőnek tartottam, hogy szerzett jogokat a pénztár respektáljon. Mautner erre távozott.

— Ma délelőtt azonban újból megjelent nálam és megismételte tegnap tett kijelentéseit. Én feleletet sem adtam neki, hanem felszólítottam, hogy távozzék az irodából, mert az nem alkalmas hely ez ilyen természetű ügyek tárgyalására. Távozása után a rendőrség büntügyi osztályán megtettem a feljelentést.

— Értesülésem szerint Varga Ferenc, a pénztár elnöke megjelent tegnap délután Hermann dr.-nál, a szabályszerűen megválasztott főorvosnál és felszólította, hogy mondjon le főorvosi állásáról, mert a munkások bizalmát nem bírja. Hermann dr. tudomására adta, hogy ő szabályszerűen megválasztott főorvosnak tudja magát és nem tesz eleget az elnök felszólításának. Azonban arra inti az elnököt, nehogy a pénztárban terrort fejtessen ki, mert máskülönben a nyugalom sohase tér oda vissza és az állapotok valóságos anarchiává fajulnak.

— Megjegyzendő, — mondotta Fenyő — hogy az elnök kijelentései, melyet az összes munkások nevében tett, azért nem bírhatnak súlytal, mert azon a szakszervezeti tanácsai ülésen, melyen a főorvosválasztást tárgyalták, négyen szavaztak Hermann dr. és négyen Mann dr. mellett. Csak Varga elnök szavazata billentette Mann dr. javára a mérleget. Tekintve, hogy a pénztárnak ezidőszereint 14 500 biztosított tagja van és közülük csak alig négyszázan tartoznak a szakszervezetekbe, az elnöknek nem volt joga, hogy a pénztár közönségének nevében beszéljen. A pénztár nem a szociálista munkásoké, hanem annak valamennyi biztosított tagjé.

A betegsegélyző pénztárról alkotott törvény értelmében a pénztár elnökségét és tisztikarát hivatalos működésük közben ért támadásért közhatalósági személyeket megillető oltalomban részesíti a törvény.

Feljelentés

a szabadkai rendőrkapitány ellen.

— Ártatlanul meghurcolt uriaszony. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 23.

Szabadka egyik rendőrkapitánya ellen súlyos vádak tartalmazó feljelentést tett egy ottani uriaszony az ügyészségnél. A feljelentés szerint hivatalos hatalmával visszaélt a szabadkai rendőrség, mert őt — az uriaszonyt — titkosrendőrrel kísértették a rendőrség szobájába, ott megvádolták titkos kéjelgéssel és mint ilyen személylyel akartak bánni, rendőrorvosilag megakarták vizsgáltatni és órákig a rendőrségen erőszakkal, az ő ellenkezése dacára, ott tartották, majd bérkocsiba tiltették és dektív rendelkezésére birták, nehogy megszökjék addig, míg rendőrorvos alaposan meg nem vizsgálta. Az uriaszony feljelentésében hangsúlyozza azt is, hogy nem tévedésből, nem félreértésből történt a meghurcolása, hanem kiszámított terve volt a szabadkai rendőrségnek, amennyiben mindenki ismeri férjét, aki előkelő tisztviselő Szabadkán, de meg neve szerint idézte meg a rendőrkapitányt az asszonyt, tudta kicsoda, hallgatta védekezését és az asszony könyörgésére se hallgatta meg a letartóztatás előtt a férjét. Értelmes és érdekes feljelentésben tárja föl a vád pontjait az uriaszony.

Hogy mennyiben igazak a szabadkai rendőrség ellen megtett büntügyi feljelentés, vádjai, természetesen az ma még vita tárgya, annak valódisága még nincs bebizonyítva. Egy újságíró kérdéseire Szabadka város rendőrfőkapitánya kijelentette, hogy tudomással bír arról, hogy a feljelentett rendőrkapitány maga elé citáltatta — így mondta — az uriaszonyt, mert feljelentés érkezett ellene. Megjegyezte a főkapitány azt is, hogy a kihallgatás részleteit ő nem tudja, mert eljárást addig a kapitány ellen nem indított, hanem bevárja az ügyészséghez beadott büntügyi feljelentés elbírálását és csak azután következhetik eljárás.

Itt közöljük az uriaszony feljelentését,

amelyet Kormányos Benő dr. szegedi ügyvéd utján már beadott az ügyészséghez.

(A följelentés.)

Tekintetes királyi Ügyészség! 1910. év november 10 én délután félnégy órakor Vida polgári rendőr az ide esatolt idezést hozta lakásomra, amelyben engem délután négy órára a szabadkai kapitányi hivatalba idéztek és pedig Krizse József dr. kapitány elé.

Én abban a hitben voltam, hogy Schulhof Jenő szabadkai kereskedő bűnügyében tanuképpen hallgatnak ki, miért is a polgári rendőr jelenlétében telefonáltam Schulhof Jenőnek és kériem, hogy ő is jöjjön föl velem a városházára.

Schulhof az 55-ös bérkocsin jött hozzám s így mentünk föl a városházára Krizse József dr. kapitány hivatalába.

Hogy mi történt e hivatalban, bátorkodom erre vonatkozólag az élethűség kedvéért a köztem és Krizse József között lefolytatott párbeszédet ide iktatni:

Krizse: A férjével jött?

Én: Nem, egy Schulhof nevű kereskedővel jöttem, mert azt hiszem, hogy az ő ügyéről lesz szó.

Krizse: Nem, egészen más ügyről van szó, Schulhof elmehet.

Én: Jobb lenne, ha Schulhof itt maradna.

Krizse: Szükségtelen, most pedig röviden elmondom, hogy miért van beldőve. Nyolc-tíz vidéki följelentés érkezett maga ellen, hogy maga titkos kéjelgést folytat és egy kereskedelmi utazó magától betegséget is kapott.

Én: Ez rágalom! Ezt megmondom a férjemnek.

Krizse: Ne tagadjon, a férjével sem kell ezt tudatni; hanem mondja, mennyit kapott attól az urtól?

Én: De kapitány ur, én esküszöm, hogy ártatlan vagyok!

Krizse: Ki hisz a maga esküjének? Hiába tagad, mert bizonyítékok vannak és amíg akad egy olyan ember, aki arra fog megesküdni, hogy magának nem volt viszonya, addig van tiz, aki megesküszik arra, hogy igenis volt viszonya magával. Épen azért újból figyelmeztetem, valljon be mindent, hiszen ez nálam mindennapi eset.

Én: De én ártatlan vagyok!

Krizse: Ne beszéljen, hanem menjen a rendőrorvoshoz, vizsgáltsa meg magát, de a férje tudta nélkül. Az orvos vizsgálata lesz az irányadó.

Én: A férjemnek erről tudni kell, szólok a cselédnek, hívja a férjemet.

Krizse: Még egyszer figyelmeztetem, gondolja meg, mit tesz, ebből nagy baj lehet.

Én: Én megyek a férjemet hivatni.

Krizse: Hát ha nem fogadja meg az én tanácsomat — most, akkor hivatalos hangon fogok beszélni. (Ordí): Ezennel letartóztatom és három hétre lecsukalom: most már innen nem mozdul, csak a rendőrorvoshoz mehet. (Kiszól a titkosrendőrnek); Jöjjön be. Nézze, elmegy őnagyságával az orvoshoz. (Hozzám, de Vidára mutatva): Ez uri ember, evvel bátran elmehet, de vizsgálat után vissza kell jönnie, mert le van tartóztatva.

(Ezután kocsira ültünk.)

Én (a kocsihoz): Hajtson haza — a lakásomra.

Vida: Nem lehet, hajtson ahová én mondom, a rendőrorvoshoz.

Én: Nem, előbb haza.

Vida: Minek?

Én: Hogy beszélhesek a férjemmel.

Vida: Nem lehet, én akkor elvezetném a

kenyaramet. (Közben odaértünk az orvoshoz. A szemközti levő ház ablakából két férfi nézett ki.)

Én (végső elkeseredésemben): Nem megyek a rendőrorvoshoz.

Vida (a kocsihoz): Hajtson vissza a rendőrségre. (A rendőrségen Vida jelenti az újabb fordulatot a kapitánynak. Én közben szoltam Schulhofnak, hogy menjen a férjemért. A rendőrkapitány pedig balkezemnél fogva berántott a hivatalos helyiségébe és elkezdett kiabálni.)

Krizse: Nem megmondiam, hogy nem szabad senkinek sem szólni?

Én: De akarom, hogy tudja a férjem is, mert ez rágalom!

Krizse: Majd meglátjuk.

(Most belép a főkapitány.)

Főkapitány: Nos, mi van...?

Krizse: Meggondolta a dolgot, hogy nem megy a rendőrorvoshoz.

Én: Majd, ha a férjem itt lesz, megvizsgálhat az orvos.

Főkapitány: Nem várunk senkit.

Krizse: De már elküldött a férjéért.

Főkapitány: Vida, hívja vissza, a kit elküldött a férjéért, ő rá itt nincs szükség.

Krizse: De Schulhof kocsin ment, már mindjárt itt lesznek.

Főkapitány: Akkor biztosan a férje tudtával teszi.

Krizse: Miért tette ezt? Nem jobb lett volna titkot tartani?

Én: Én tudom, hogy ártatlan vagyok.

Krizse: Velem ugyan ezt el nem hiheti. (Jön a férjem.)

Krizse (férjemhez): Tessék csak a főkapitányhoz menni. (Férjem, nem tudván miről van szó, mielőtt még szóhoz juthattam volna, elment a főkapitányhoz.)

Krizse: Még mindig el lehet ütni a dolgot. (Indul kifelé.) Megyek és valami mást mondok.

Én: Azt akarom, hogy a férjem is tudja. Én tiszta vagyok.

Tekintetes királyi Ügyészség! Ilyen mérenyletet egy tisztességes asszony ellen elkövetni, engem személyes szabadságomban megsérteni, csak tudatosan lehet, mert hiszen a szabadkai rendőrség a följelentés hatás voltáról még az én idéztetésem előtt meggyőződhetett volna, ha a legelemibb gondosság szabályait szem előtt tartotta volna és minthogy én ezt törni hajlandó nem vagyok, a B) alatt igazolt ügyvédem által följelentést teszek Krizse József dr. szabadkai rendőrkapitány ellen a Büntetőtörvénykönyv négyszázhetvenötödik szakaszába ütköző hivatalos hatalommal való visszaélés vétsége miatt, ugyancsak azért, mert engem letartóztatott, a Büntetőtörvénykönyv százkilencvenharmadik szakaszába ütköző személyes szabadság megsértésének vétsége miatt, továbbá följelentést teszek ugyancsak cselekmények miatt Szalay Mátyás dr. szabadkai rendőrfőkapitány, mint tettestárs ellen. Tisztelettel kérem tehát a bünvádi eljárás folyamatba vételét, azaz a följelentettek megfenyítésére a szükséges törvényes intézkedések eszközését és egyben tisztelettel kérem a vizsgálat vezetésével a szabadkai központi vizsgálóbíró megbizni.

Tanuk: Schulhof Jenő kereskedő, W. M. (a férj), Kovács Anna eseléd, az ötvenötös számú bérkocsis, mindannyian szabadkai lakósek.

Tisztelettel

W. M.-é. (Teljes név.)

Fejedelmi passziók.

(Bizalmas följegyzések a kisjenői vadászatokról. — Aradi ember József főhercegnél.)

— Kiküldött munkatársunktól. —

Arad, november 23.

A József nádor korabeli egyszerű földszintes udvarházban mozgalmas élet folyik néhány nap óta. Borotvált képi, aranygalléros udvari lakajok, zsiáros mentéjű huszárok, vadászok, csendőrök sürögnek forognak a főhercegi kastély környékén kora reggeltől késő estig, nehogy a fenségek mulatóságában valami fennakadás történjék. Nincs is semmi baj, minden ember tudja a dolgát, mindenki a helyén van, az óramű precizitásával működnek a főhercegi udvartartás emberei, ami nem is csoda, mert Kisjenő szinte második otthona a főhercegnék. Évente háromszor négyszer is lerándul, hogy a 12000 holdas káinkuti erdőben vagy a somosi határban véget vessen pár ezer fácán vagy néhány száz nyul életének. Legalább is ennyit szükséges lőni, hogy Gusztav Lohse ur, a bécsi „vadember” meg legyen elégedve. Már pedig Lohse ur nem egykönnyen eléghető ki. Ezer fácán nem meg se kottyán és még három-négyezerre is csak lekicsinylően húzza fel a vállát. Tegnapelőtt határozottan haragudott. A fenségek nem nagyon erőltették meg magukat és Lohse este keservesen panaszkodott *Künstler* Keresztélynek, a főkomornyiknak, aki egyébként a koronás arany érdemkereszt és egész osztrák külföldi rendjel tulajdonosa:

— Tönkre kell menni, tönkre kell menni. Legalább 12000 fácánra van szükségem és nem lesz még nyolcezer sem.

— Be kell várni a végét, Lohse ur. Fogadok magával, hogy ki lesz a tizenkétezer. Hiszen még két nap van hátra.

Ezzel a főkomornyik kezébe vett egy exültálóat, amelyen két óriási rák diszlett. Megkérdeztem tőle, micsoda fajta rákok ezek?

— Nem jut eszembe név — mondta a főlkáj. — Ezeknek nincs oló.

— Sie sind warscheinlich ein Österreicher? — próbáltam megkönnyíteni az érintkezést.

— Ne, ne, ne — tiltakozott József főherceg embere. — Ich bin a Ungar. A Pressburger Ugar.

És önértetesen emelte meg a rákokkal telt tálat.

A rákokról szólva meg kell említeni, hogyha lakás dolgában le is kell szállítani a fenséges vendégeknek igényeiket, ugyanúgy, hogy fürdőszoba hiányában a fürdést is a magukkalhozott gummikádákban végzik — a koszt semmi kívánnivalót nem hagy hátra. Monsieur Garnier Hámor kamarai szállító francia főszakácsa, aki mellett két szakácsné és négy kukta dolgozik, gondoskodik róla, hogy a főhercegeknek ne legyen panaszra okuk. És hogy tényleg nem élnek rosszul a kisjenői egyszerű udvarházban, annak bizonyítéka a tegnapi *diner* ideiktatott menüje. Tegnap este hat órakor a következő ételek és italok szolgáltak a fenségek testi jólétének gyarapítására:

Menu du 23 Novembre, 1910. Crème d'Éstrée, Bière, Dorne de saumon Sauce Genevoise, Sherry, Selle d'agneau à l'Isabelle, Marcobrunner 1878, Poulardes à la Lamberty, Romanée 1880, Faisans bardés rotis, Salade Suzon — Compote, Veuve Clicquot sec et brut 1904, Céleris en branche à la Moelle, Biscuit glacé Marie Louise, Délicieuses au Chester, Fromages, Fruits, Friandises.

Ilyen menükért bizony érdemes naponta négy-öt órát isten szabad és bizony meglehetősen csipős age alatt eltölteni. Bár az is tény, hogy ezt a jó ebédet sokan minden legesekevényebb didergés nélkül is végigették. Igaz, hogy ezek a maradvá-

nyait. Amikor monsieur Garnier keresése közben betévedtem az egyik szobába, ott találtam az egész lakájtársaságot vig lakmározás között. Az egyik éppen az osztrigával végzett, a másik pedig, egy osztrákszakállas komoly ur, előzőkeny udvariassággal töltött Venve Clicquot t a mellette ülő komorna poharába.

A vadászatnak azonban árnyoldalai is vannak. Ilyen többek között a korai felkelés. November végén már korán besötétedik és így az eredményes vadászatok már legkésőbb fél hat órakor fel kell kelni. De hát rutinizott vadászoknak ez nem áldosát. Negyedét üt az óra hétre, amikor *Libi's* Adolf udvari tanácsos megadja a jelt az indulásra. A tornácra két magas szőke férfi jelenik meg és felszáll a négyes fogatra. József főherceg az egyik, *Henrik* porosz herceg a másik. Pillanatig vitakoznak, ki lépjen előbb a kocsiba, végül is József főherceg mosolyogva, udvarias erőszakkal segíti fel a német császár öcsösét és a négy ló vágatva indul a somosi határ felé. Előáll a második kocsi. Egy vékony, ovikeres fiatalember, *Koburg Ferdinánd* herceg nyújtja kezét *Augusztá* főhercegnasszonynak, aki úgy be van bugyolálva a különböző prémek és szőrmék tömegébe, hogy csak két villogó szem és egy piros-pozsgás arc látszik ki belőle. Az elmaradhatatlan legyezőt most is a kezében tartja és nevetve hallgatja, amint *Koburg Ferdinánd* beszél.

A fenséges asszony különben nagyon komolyan fogja fel a vadászatot, amit az eredmény is bizonyít. Mintbogy a férfiaknál gyorsabban elfárad, könnyű kis vadászszékét visznek ki a számára és arra telepszik le. József főherceg a legkitartóbb valamennyiük közt és a mögötte álló három vadásznak ugyancsak sietni kell a fegyverek megtöltésével, mert ha csak egy másodpercet is késnek, a főherceg szemrehányó tekintetet vet rájuk. Órák hosszat képes egy helyben állni és puskázni a szerencsétlen fácánokat. Ha pedig a dejeunerre kerül a sor, félóra után már türelmetlenül fészkelődik a helyén. *Henrik* herceg már kényelmesebb ur, aki szívesen elüldögél egy-egy pohár jó bor mellett. Nagyon szereti a magyarokat, — mondta a főkomornyikja — és most huzamosabb időt, pár hetet szándékozik nálunk eltölteni. Kisjenőről Nagytapolcsányba mennek és ott folytatják a vadászásokat. Valószínűleg *Andrássy grófok*hoz is ellátogat, akiknél tavaly vadászott.

— Melyik sport kedvesebb a herceg előtt? Az automobil vagy a vadászat?

— Egyforma szenvedélyvel üzi mind a kettőt. A fenséges asszony ugyan jobb szereti, ha vadászik. Fél, hogy az automobillal egyszer még baja esik.

A tegnapi vadászatok kedves és a főhercegi pár jó szívére jellemző epizód történt. Délután négy óra felé éppen kocsira akartak szállni, hogy hazainduljanak, mikor egy egyszerű külsejű iparciforma ember lépett kalaplevéve a főhercegtől pár lépésnyire álló *Libi's* udvari tanácsoshoz és arra kérte, engedje meg, hogy pár szót váltson a főherceggel.

— Nem lehet a főherceggel beszélni — utasította el a kérést *Libi's*.

Augusztá főhercegnasszony meghallotta a párbeszédet.

— Kicsoda maga jó ember és mit akar? — kérdezte tőle.

— *Boldor Péter*nek hívnak, osztrák a kezét a fenséges asszonynak, szolga vagyok Aradon. Kilenc évig voltam fegházr, aztán végkielégítés nélkül elbocsátottak az állásomból. Kegyelmi kérvényt akarok a Felségéhez intézni és arra szeretném kérni a kegyelmes főherceget, hogy juttassa ő a kérvényemet a fenséges ur elé.

Közben József főherceg is odalépett és mikor megtudta miről van szó, így szólt:

— Most nincs időm a dologgal foglalkozni. Jöjjön el fiam holnap reggel Kisjenőre, ott aztán megbeszéljük a maga dolgát.

Rögtön intzkedett is a szegény ember ügyében, akitől ma reggel a főudvarmester átvette a kérvényt és biztató ígérettel bocsátotta utnak. Bizonyos, hogy ma nincsen boldogabb ember *Boldor Péter*nél.

Késő este, hogy a fenséges vadászársaság hazaérkezett, az utolsó kocsi egyikéről egy nyakig sáros csatakos, vidám arcú, mosolygó emberke ugrott le. *Lohse* volt, a „vadember”.

— No mi az *Lohse* ur? tudakoltam. Mi történt, hogy ilyen jókedvű?

— Meg vagyok mentve, nevetett boldogan a bécsi vadkereskedő. Hétezeret lőttem ma. Hétezeret. Most már biztos, hogy ki lesz a tizenkettő. De tán tizennégy is lesz.

— Látja, látja, kár volt úgy megijedni. Amíg József főherceg puskát vesz a kezébe, addig magának nem kell félnie.

— Igaza van, ugrándozott boldogan a kis ember. Pedig nem hittem volna. Hogy ló az az ember! Milyen biztos keze van. Mondhatom magának — és titokzatosan a fülemhez hajolt — a legderekabb főherceg valamennyi között. Becsületssavarra. De kérem, tette hozzá és esdően nézett reám — ne adja tovább. Megharagudnának rám a többiek.

V. L.

Ha a negyvenöt éves asszony szerelmes.

— Halállal beváltott váltó. —

Távirati tudósítás.

Arad, november 23.

Még októberben történt a rémregénybe illő eset *Budapest*en: egy szerelmes negyvenöt éves asszony kiskorú imádoztóját, *Bethlen Sándor* államvasuti gyakornokot kicipelte a temetőbe, a fiu anyja sirjához és ott váltót adott magának arra az esetre, ha elhagyná és valaha megölné.

A gyámoltalan ifju ahelyett, hogy férfisan tudott volna elbánni a kísérletes eszközökkel szerelméért harcoló nővel, letette az esküt. Az eskü szövege ez volt: „Átok szálljon a fejemre, ne találjak sem életemben, sem holtomban nyugodalmat, ha eskümet megszegném!”

A randórsághoz és a bírósághoz került az ügy.

Az asszonyt a pörösködés igen megviselte. Többféle elintézhetetlenség látszó momentum tette súlyossá dolgát. Az ura, minden elbészése dacára, megeokalta a dolgot. Aztán leánya, egy tizenhat esztendőes ártatlan szépség, éppen egyben jart. Az esküvőről volt már szó, amikor kipattant a csunya botrány. Már most úgy volt, hogy az anyja ballépéséért a leánya fog megszenvedni.

Ily körülmények között kellett megérnie a feljelentés izgalma. A pör ugyan kedvező fordulatot vett. Az ügyvédje, *Détay István* dr., mindent rendbe hozott. A váltók miatt nem lehetett volna keifemetlensége. Kiderült, hogy a váltók nem voltak forgathatók, nem voltak elidegeníthetők, az asszony nem tudott volna velük mit csinálni és ha perseli, egy egyszerű kifogással nyert ügye lett volna a másoknak. A váltók nem rendeltre voltak kiállítva.

Közben kezdtek rendbe jönni a dolgok és úgy látszott, hogy végkép el fog simulni az egész kellemetlenség. A legnagyobb öröme: asszony lett a leányából, egy dörék, rokonszenves, jó állásban levő fiatalember vette el. A férj is kezdett kibékülni a helyzettel. A rendőri

figy is jól állott. Az ügyesség nem vállalta a vádat. De minden már nem segíthetett rajta. Akik azóta látták, azt mondták, hogy egyszerre tíz évvel öregedett, élő halott volt.

Utoljára a leányával beszélt. A leánya meglátogatta és a boldogok vakságával, a maga boldogságával hozakodott elő. Az anya megcsókolta és elment hazulról, azóta nem látták.

Ma aztán a dohány-utcai Hungária-fürdőben valaki agyonlőtte magát. Egy asszony, ahogy a fürdő alkalmazottai a mentőknek jelentették: egy negyven év körüli asszony. Jöttek a mentők, de dolguk nem akadt, mert az asszony már halott volt. Jött a hullaszállító kocsai és elvitték. Kiderült aztán, hogy a fürdő halottja a negyvenöt éves asszony, a váltó szerelmi hősnője, aki önmaga mondta ki maga felett az ítéletet.

A győztesek.

*
Szabó Zoltán.

A nyugalmazott magasrangú katonatisztek — kevés kivétellel — befejezettek tekintik katonai és társadalmi karrierjüket akkor, ha a fényes, de az egyéni vágyakat korlátokba szorító egyenruhát fölcserelik az egyszerű polgári gunyával. Pedig az ezredesi, sőt magasabb ranggal penzionált urak még rendszerint olyan korban vannak, hogy a polgári társadalomban friss erővel tudhatnának szerepet szerezni és híveket hódítani maguknak. E helyett azonban az unalom fárasztó óráit élik, vagy pedig meghúzódnak valamely magánvállalkozás kopott kis íróasztala mellett.

Nem az imént vázolt befejezett karrierek sorába tartozik kiszólva Szabó Zoltán nyugalmazott alezredes, akit vasárnap ismét beválasztották az aradi törvényhatósági bizottságba. Kevés olyan népszerű társadalmi szereplője van Arad közéletének, mint Szabó Zoltán. Férfikora delén van még, de acélos akaratereje s fiatalos ambíciója folyton új területeket hódít számára. Amikor a katonai penzió első részletét fölvette, már szőlőgazda volt, előkelő családdal állott rokonságban és magánvagyonra gondalan életet, minimális munkát biztosított neki. De az ő fürge munkaköve, férfias becsvágya arra ösztökölték, hogy folyton dolgozzék, hogy szerephez jusson a társadalomban, amelyben, fájdalom, nagyon kevés az anyagi függetlenséggel bíró, abszolút egyéni érdektől mentes vezető férfiú. Sokan voltak, akik átértékelték, hogy az ilyen puritán jellemű, tapasztalatokban gazdag szereplőre szüksége van az aradi közéletnek és éppen ezért karonfogva sétáltatták be Szabó Zoltánt a mi társadalmunk labirintusaiba. Hamarosan konstataciók, hogy bámulatos gyakorlati érzéke van és szűkebb értelemben vett kartársai — a szőlőgazdák — mindjárt vezető szerepet juttattak neki a maguk ügyeiben. A hadseregnél megizmosodott energiával látott a hódításhoz és rokonszenves egyénisége gyors népszerűséget biztosított a daliás ex-katonatisztnak. Ma már alig van olyan fontosabb közéleti akció, amelyben ott ne látnók Szabó Zoltán szorgoskodó kezét. Ha szükség van szakkérdésekben komoly alaposítást kívánó előadásra, ha valamely eszme számára a tömegeket kell megnyerni, ha emberbaráti akcióhoz vezetőt keresnek, akkor ezekre kézen áll Szabó Zoltán. Ha hívják, ha kéri, készséggel adja oda tudását, lelkesedését, munkaejét s becsületet szívét.

A hadseregnél nem érte el a tábornoki rangot (mert ott, sajnos, nem mindig az egyéni érték szerint osztogatják az aranycsillagokat), de a polgári életben hamarosan abba a pozícióba jutott, amit az öreg tábornokok csak ritkán érnek el: — megszerezte az emberek tízezreinek ragaszkodó szere-

tétét. A polgári társadalom szívesen megbocsátaná a hadvezetőségnek a tengeri hajószörnyetegek szármilliósi kiadásait, ha sok ilyen erredest adnának nekünk cserébe.

HIREK.

Mesterségesen meghosszabbított élet.

*

Newyorkból jelentik, hogy egy ott működő francia orvosnő és híres biológus, Carrel Alajos, munkatársának, Burrowsnak a segítségével első hallásra hihetetlen, jelentőségében kiszámíthatatlan fölfedezést tett.

A newyorki Rockefeller intézetben végezte kísérleteit a tudós, aki ma azt jelentheti a világnak, hogy sikerült megoldani az élet mesterséges föntartásának s ezzel az élet meghosszabbításának a problémáját. Carrelnek és Burrowsnak sikerült elérniük valamely kétségtelenül elmés és nagyszerű eljárással, hogy bizonyos testrészeket és szerveket életben tartsanak a szervezetről való elválasztásuk után is. Állatok testéről levágott részek és egész szervek is — amelyeknek a biológia eddig ismert törvényei szerint néhány pillanat alatt el kellett volna halniuk — tovább éltek, sőt fejlődtek is az eredeti organizmusból való kiválasztásuk után. Ezzel — végső eredményében — Carrelnek sikerült létrehoznia az élet jelenségét.

Carrel arra törekedett, hogy felnőtt emberek és emlősállatok testének a szöveteit, sőt egész testrészeket is mesterséges eljárással életben tartsa. A célja pedig az volt a francia tudósnak, hogy ilyen formán fölfedje a sejtek működésének a titkos törvényét.

Első kísérleteit két kutyán, macskákon és nőténybékákön végezte Carrel és Burrows. Ezeknek a testéből operáltak le kisebb részeket és egész szerveket, amelyeket azután az illető állatok vérből készült plazmaszerű anyagban helyeztek el, tubusokba zárva és állandóan 37 fokra hevített kályhában tartották. Összekötő szövetet, bőrt, lépet, bélrészleteket és még számos egyéb testrészt és szervet vetettek alá kísérleteiknek s a két tudós határozott kijelentése szerint ezek a testrészek és szervek az organizmustól elválasztva is tovább éltek és fejlődtek.

Az első új sejtek mintegy tizenkét órai megfigyelés után keletkeztek, de előfordul, hogy negyvennyolc óráig is várni kell, amíg ennek a mesterséges életnek az első jelenségei mutatkoznak.

A kísérletező tudósok állítása szerint ezentúl ép úgy könnyűséggel lehet tenyésztetni a sejteket, mint eddig a mikrobákat tenyésztették — ez pedig, ha valóban így lesz, tökéletesen át fogja változtatni az egész biológiát és patológiát.

Azt már eddig is megtették a tudósok közül többen is, hogy a test szöveteinek részecskéit bizonyos ideig még életben tartották. De Carrel nem erről, hanem sokkal fontosabb valamiről beszél. Carrel arra hivatkozik, hogy ő nemcsak életben tartotta, hanem fejlődésre is kényszerítette a megfigyelés alá vett testszövetet és szerveket s éppen ez az óriási jelentőségű a newyorki hírből.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 24-én az időjárás: éjjeli fagy, keleten elvélve csapadék.

— A megyebizottsági tagválasztásokról ma még ezt jelentik: Józsa helyen: Óry Sándor, Rózsa Imre, Weiszberger Mór. Fazekasvársádon: Novák Kornél világios tb. főszolgabíró, Batrin György földműveő (hivatalos lista) választott meg. — Itt említjük meg, hogy mai napunkban tévesen közölték, mintha Forrain ügyiratosa Fábrián László nyugalmazott főispánt választották volna meg. Ott ugyanis Fábrián Lajos törvényszéki elnök győzött.

— Ováció a minisztereknek. Budapestről jelentik: A munkapárban ma este eleven élet ura kodott. A párttagok nagy számban jelentek meg. A miniszterek közül Khuen-Héderváry gr. f. miniszterelnök, Székely, Hazai, Székely és Zichy gróf jártak fent. Nagy meglepéssel nyilatkoztak a perredtartás 31. § a körül létrejött kompromisszumról és Székelyt ovációkkal halmozták el. Sok üdvözlésben volt része Hazai honvédelmi miniszternek is mai beszédéért.

— Tisza István jobban van. Tisza István állapotában ma öröndetes javulás állott be. A gyógyulás folyamata teljesen normálisan folyik. A betegnek egyelőre ágyban kell ugyan maradni, de két-három héten belül feltétlenül meggyógyul. Az ország minden részéből, a társadalom minden rétegéből igen sokan érdeklődnek a beteg állapota iránt.

— Aradi tanárok a-adi képviselőknél. Az aradi tanárszövetség ma délután tisztelt Nemess Zsigmond dr. és Pop C. István országgyűlési képviselőknél, s adta nekik ezt a memorandumot, amelyben részletesen kifejlik kívánásaikat és kérelmeiket. Nemess Zsigmond dr. válaszában kijelentette, hogy a tanárok ügyét a pártkereteken felül állón kell bírálni, s ez nem csak ez ő ügyük, de a kultura ügye is. A legmesszebbmenő támogatását ígérte meg. Pop C. István nagyon szívesen vállaltozott lerelmük támogatására, annál is inkább, mivel az a meggyőződése, hogy a felekezeti tanárok ügyét ép olyan elvi alapon kell rendezni, mint az államiskét.

— Az aradi vértanúk csontjai. Vasárnap közöltük az aradi tizenháromas bizottság kommunikációját, amely azt jelentette, hogy a vértanúk csontjait megtalálták. Tegnap személyes tapasztalat alapján megállapítottuk, — s ezt már meg is írtuk — hogy mindössze három darab csontot találtak, amiből különben még nem konstataciók, hogy a vértanúk hamvaiból valók. Közöltük, hogy esontváznak nyoma sincs az ásatások helyén. Ezt a cikkünket megerősíti Barabás Béla, aki a P. H. szerkesztőségét fölkererte a csontok fölfedezéséről szóló hír megcáfolására. Az ásatások során feltalálható csont-ereklyéket országos bizottság jelenlétében fogják a földből kiemelni. A bizottságba megvívják az antropológiai intézetet is, amely a vértanúk személyi és testi viszonyait és életüket történetét pontosan ismerő egyének utbaigazítása mellett, tudományos alapon fogja megvizsgálni a feltalálható csontokat. Csak teljes bizonyosság esetén fogják a feltalált csontokat ereklyékké deklarálni és ez mindenesetre megnyugtató a közvélemény részére.

— Meghívó. A következő sorokat kaptuk: A Nemzeti Munkapárt Aradi Köre az ujonnan megválasztott törvényhatósági bizottsági tagok tiszteletére f. hó 26-án, szombaton este fél 9 órakor a kör helyiségében társas vacsorát rendez, melyre a kör összes tagjai meghívottak. Egy teríték ára 2 kor 40 fill., ital nélkül. Jelenkezések eszközölhetők a kör helyiségében (régi Lloyd), Keppich Zsigmond, Kerpel Iszák és Weisz Leó könyv és papirkerekedésében kitett íveken f. hó 25. estig.

— Képviselői fizetésemelése. Budapestről jelentik: Ellenzéki képviselői körökben ma a folyosón mozgalom indult meg, hogy tekintettel az általános drágaságra, a képviselők fizetése, amely eddig 6400 korona volt, felemeltesse. Végleges megállapodás konkrét indítványra nem történt, s egyelőre, amíg az ország pénzügyi viszonyai meg nem javulnak, a tervet előreláthatólag nem lehet megvalósítani.

— Halálozás. Sippi Rodiczky Otília november 18-án 72 éves korában meghalt.

— Tanárok az Aradi Közlönyhöz. A mai napon a következő levelet kaptuk: Az Aradi Közlöny tek. szerkesztőségének. A magyar tanároknak a maguk és a tanítás létérdekeiért folytatott küzdelmükben megbecsülhetetlen segítőtje volt a magyar sajtó. A hírlapok, átértve a testvéri viszonyt, a mely őket mint a kultura terjesztőit az iskolához fűzi, egyértelműleg mellénk állottak — és ha küzdelmünknek más eredménye a viszonyok mos'ohasága miatt nem is lenne, mindig jóságos érzésként fog lelkünkben élni ez értékes és felemelő szövetség emléke. Ez érzéstől áthatva meadunk hálás köszönetet úgy a „Magyar tanárok második országos kongresszusa” mint a magunk nevében az aradi lapoknak igaz ügyünket támogató lelkes cikkükért. Arad, 1910. nov. 18. Kaszler Károly alelnök. Szabó Erő dr. titkár.

— Iskola államosítás Budapestről jelentik: Nagyláng község százötven tagu küldöttsége tisztelgett ma Zichy János gróf kultuszminiszternél, aki egyuttal a község földesura is. Arra kérték, hogy a községi iskolát államosítsa. Zichy János megígérte, hogy az ügyet sürgősen és a legnagyobb jóakarattal fogja elintézni. A küldöttség azután Khuen-Héderváry gróf miniszterelnöknél tisztelgett, akit arra kértek, hogy a hátezer lelket számláló községet önállóítsa. A község ugyanis eddig Kis-Lánghoz tartozott. A miniszterelnök kijelentette, hogy intézkedett a kérdés mielőbbi kedvező elintézéséről.

— Az arad kikindai vasút. Az arad-kikindai vasutat hosszas bu'avona után holnap reggel hét órakor adják át a forgalomnak. Az új vonal egy részének, Aradól Marosparig, ma volt a műtanrendőri bejárása, míg a 132 kilométeres vonal másik Marosparttól, Lippáig terjedő szakasza még október hónapban megnyílt. A mai műtanrendőri bejárásán részt vettek Náray Ernő vasúti és hajózási főfelügyelő a kereskedelmi kormány képviselőjében, Ferenczy Sándor alispán Temes megye képviselőjében, Sztankovics Miklós aradi üzletvezető, Deutsch Adelf felügyelő és Németh József főmérnök az aradi üzletvezetőség részéről, a M. Á. V. igazgatósága részéről Gőnczy Béla felügyelő, Liptovszky Nándor felügyelő, Fagi Karoly főmérnök és Jeney Alfréd dr. orvos, az osztálymérnökség részéről Gyulányi Ryszó felügyelő, Bocz Frigyes ujaradi osztálymérnök és Kintzig Ferenc ellenőrző mérnök. A bizottság tagjait a vonal minden állomásán: Ujardon, Zádorlakon, Fönlakon, Németszentpéteren és Marosparton a községek lakossága és a közigazgatási hatóságok nagy ünneplésszerűséggel fogadták. A műtanrendőri bejárás után bankett volt a Központi szállodában, amelyen számos felkőszöntő hangzott pl.

— Tengernagyok tömeges nyugdíjazása Budapestről jelentik: Egy fővárosi esti nap, amelynek értesülései nem mindig megbízhatóak, a következőket írja: A Panther esetéből kifolyólag az osztrák-magyar haditengerészetnél a tömeges nyugdíjazásokat megkezdték. Pár nap előtt hosszabb szabadságra mentek Sukics László és Bungignoz Arthur báró ellentengernagyok. Ezek hír szerint nem is vonnak be többé szolgálattételre. Hosszasan szabadságotlák Müller-Eblon és Kneiszler admirálisokat, Montecuccoli parancsnok helyettesét pedig egy nem rendszeresített állásra léptették elő, ahol azonban soká nem maradhat. Nyugdíjazni fogják levag Ripper viceadmirális, a pólai kikötő parancsnokát. Hír szerint Montecuccoli tengerészeti parancsnoknak nyugdíjazása a jövő év elején fog megtörténni. A jövő év május elsőjén két admirális fognak kinevezni.

— A bajor regens adjutánsa — hamis kártyás. Münchenből jelentik: Óriási botrány tartja izgalomban München előkelő köreit. Hartmann gróf százados, Leopold bajor herceg adjutánsát, a legelőkelőbb arisztokrata klub tagját, aki évek óta kártyázott nagy összegben, néhány nap előtt hamis játékon kapták rajta. Óriási botrány támadt, a klubtagok rátámadták a grófra s nagyon elverték. Hartmann százados csak a felöltője hátrahagyásával tudott nagynehezen megmenekülni; autójára ült s azóta nem látták. A gróf ellen család és hamisítás ellen feljelentést tettek az ügyészségnél, mint-hogy a felöltőjében egy csomag hamiskártyát találtak. Hartmann százados pár év alatt egész vagyonát elvesztette, az utóbbi hónapokban azonban állandóan nagy összegeket nyert. Ez feltűnt a klubtagoknak, figyelni kezdték a századost s így derült ki, hogy hamisan játszik.

— Ismét inuitáltak egy angol minisztert. Londonból jelentik: A szüfrassetiek ma megtámadták Birell minisztert s agyba-főbe verték, úgy, hogy csak nagynehezen tudott autójában elmenekülni. Az orvosok megállapították, hogy az ütések oly hevesek voltak, hogy a miniszternek tizennégy napig ágyban kell maradni. A verekezésben résztvevő szüfrassetiek ellen súlyos testisértés miatt indult meg az eljárás. A szüfrasset mozgalom elfajulásáról szól egy másik híradás is. Több londoni polgári leányiskolában előadás alatt a tanulók óriási botrányt rendeztek. Szünet közben az összes tanteremben mindent összetörték. Mikor a tanárok bejöttek a terembe, a tanulók kirohantak s rájuk zárták az ajtót. Mire a randórság megérkezett, a lányok már elszöktek.

— Az adóhivatalok múlt évi forgalma. A múlt évben 3145 millió korona pénzforgalma volt az adóhivataloknak. Legnagyobb pénzforgalom volt a következő adóhivatalokban: Pozsony 195 millió, Temesvár 136 millió, Nagyszében 128 millió, Budapest negyedik kerület 75 millió, Kolozsvár 70 millió, Arad és Kassa 54 millió, Nyiregyháza, Debrecen és Nagyvárad 52 millió korona.

— Három tragédia. Az amerikai magyar lapokból olykor egész csomó tragédia sir falénk. A kereszte és levelezés rovatokban találunk olyan közleményeket, amelyek sok könyvet és szenvedést rejtegetnek. Ime, a legutóbbi termésből egy kis fekete-csokor:

Keresem feleségem, Greskó Mihályné, szabolcsmegyei, paszabi születésű. Közép magas, ki tőlem e hó 4 én 4 fiu gyermekkel szó nélkül távozott. A legnagyobb fiu szőke, 8 éves, a neve Barna; a második 6 éves, barna, neve Mihály; a harmadik 4 éves, neve László; a negyedik 2 hónapos. Kérem a róla tudókat, címét tudatni. Greskó Mihály, 736 E. 93rd. Str., Chicago, Ill.

Márosi Juliát keresi édes anyja kis leányával. Adj magadról életjelet, mert meghalok miattad. Krass Katalin, 327 E. 115 Str., Kensington, Ill.

Isten veled Julis, ha engem nem sajnáltál, hát legább édes anyádat tudasd, mert neki is minden peroben végét várják. John Gölönosér, 327 E. 115 Str., Kensington, Pa.

— Cocus lábtörők, cocus szőnyeg, fürdő gépkény, parquet kefe és fényező gép, kefe-seprük, szőnyeg seprügép, parquet fénymazak és más tisztítószerek, porolók, szesz, bor, must, szoba és fürdő hőmérők, látszóvek és női bőr és selyem táskák legnagyobb raktára Hegedüs Gyula üzletében Aradon, Andrassy-tér 15. Telefon 506. szám. 1761

— Agyonrugta a feleségét. Makóról jelentik: Urbán Imre csanádapácai kertész vadállati kegyetlenséggel ölte meg áldott állapotban levő feleségét. A házaspár állandóan civakodott. Tegnapi este Urbán vacsora közben vizet kért feleségétől, aki áldott állapotára való tekintettel vonakodott kimenni a kúthoz vizért. Urbán ezen annyira feldühödött, hogy feleségét hajánál fogva kivonszolta az udvarra s ott szegyesizmájával minden erejéből többször hasba-rugta. A rugások következtében az asszony megszülte holtan a gyermekét, majd agóniába esett. Urbán a halott gyermeket a szomszéd kertben elásta; mire visszajött, felesége is kiszervenedett. A gyilkos férj önként jelentkezett a randórságnál, ahol letartóztatták. A boncolás megállapította, hogy a rugások oly erősek voltak, hogy az asszony medancsontja is eltörtött.

— Születések és halálozások. Az aradi anyakönyvi hivatalban november hó 23 án a következő születéseket és halálozásokat jelentettek be: Született: Gansinger József cipésznek Vilmos nevű fia. Putarity István bérkocsitulajdonosnak Darinka nevű leánya. Albi Béla jószágigazgatói tisztviselőnek Margit nevű leánya. Halás Sándor asztalosmesternek Aranka nevű leánya. Meghalt: Özv. Giorting Antalné 77 éves magánazonb. Pusás László 2 éves fiu. Karnausz Katalin 1 és fél éves leány.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére. — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillár Vojtek és Weisznál. 279

Kiváló bőr- és Hőhámos gyógyfőzés

SALVATOR

Vese- és hólyagbajoknál, köszvényeknél, asztmabetegségekben, vérbenyűnél és haragos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes sómagyará.

Kapható ártanyvishorvátországban és győzvárosban.

SZOLTES ÁGOST

EGYESÜLETI ÉLET.

A katolikus kör estélye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 23.

Teljesen megtöltötte ma délután öt órakor a Lyceum dísztermét Arad katolikus intelligenciája, hogy meghallgassa Buttykay Antal budapesti ferenczrendi házfőnöknek előadását. Az estély egyuttal az Aradi Autonem Katolikus Kör adventi sorozatos előadásainak megnyitója is volt.

Az estélyt Lakatos Ottó dr. minorita tartományi főnök megnyitó beszéde vezette be. Visszaemlékezett megnyitójában a napokban felsajlott X-ik országos katolikus nagygyűlésre, mely a hitűkhöz és egyházukhoz regaszkodó katolikusságnak imponáns demonstrációja volt. Ha normális időkben és viszonyok között folyik le az a nagygyűlés, akkor is a lelkesedésnek ez oly tanujele, mely kétségtelemné teszi a a katolikusság meleg szeretetét a hitéhez, de ma, a mikor minden oldalról, a tudomány, felvilágosodás csábos jelszavával ellenség támad a katolikus egyházra, ma ez a tömörülés nagyjelentőségű. És a támadás visszapattan — ugymond — az egyhásról, a katolikusságról, mert évezredekön át éppa a krisztusi szeretet, a krisztusi szellemről áthatott kereszténység volt a tudomány, felvilágosult előhalad is fáklavivője. Abban a hitben és meggyőződésben, hogy az idők nagy küzdelmeiben a katolikusság a hitetlenség, erkölcsi szűlés ellen sikerral száll sikra, az estélyt megnyitja.

Lakatos Ottó dr. hatásos beszédét lelkesedéssel tapsolták.

Ezután *Benczedy Irma* és *Horváth Gizi* előadták Mendelsohn zongora-hangversenyét. Művészi játékkal elragadták a hallgatóságot.

Az estély műsorának utolsó száma *Buttykay Antal* előadása volt a sajtóról. Előadásának bevezetésében a nagy német-francia háborúra emlékezik vissza. A németek akkor azt a jelszót hangoztatták, hogy a pénz kormányozza, irányítja a világot. Ugyanakkor a francia szabdkörmivesek egyik legkiválóbb előharcosa azt kiáltotta a világba, hogy ne sokat bázározzanak a pénzre, hanem vegyék meg a sajtót, akkor megvették pénzért a közvéleményt s aztán zsebbe dughatják az egész országot.

Azután a páter fölkerakoztatta a sajtó ellen mindazokat az érveket, amelyek a püspöki pásztorlevelekből közismertté váltak.

MULATSÁGOK.

(=) Az aradi polgári jótékony nőegylet tudvalevőleg december hó 8-án rendezte az idei első teasurját. A zsurnál egybekötött tabatombola iránt máris érdeklődés mutatkozik a városban s néhány nemesszítű adakozó jóvoltából csinos tárgyak állanak már rendelkezésre. Az a kedves, vidám hangulat, mely az eddigi zsurokat oly népszerűvé tette, hihetőleg csak emelkedni fog a kedves aranyhajú babák kisorsolásával. Karácsony jegyében folyik le a délután s a kicsikék számára nyert mosolygó babák talán halovány derűt visznek a betegség és öregségtől sujtott szegény asszonyok magányos és rideg hajlékára is. Az egyesület körve-körüli a nagyérdemű közönséget, különösen a kereskedő urakat, hogy céljainak elérésében adományaikkal segítségére lenni sziveskedjenek. Minden kis porcellán baba, melyet egy örvendező kis gyermek szeret karjai közé, talán egy könyvespennet töröl le valahol a várcs elhagyott sugátán egy-egy fájdalomtól eltorzult ráncos arcról is. Babákat s egyéb apróságokat elfogad az egyesület vezetősége özv. Purgly Lajosné fővédasszony lakásán (József főherceg ut 4) december hó 6 ikáig.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEVEDÉS.

= Előadás a készfizetésekről. Az *Aradi Kereskedők Körében* november 29 én, kedden a szokásos vita-este helyett *Rácz Sándor dr.* aradi ügyvéd ismeretterjesztő előadást tart a készfizetések fölveteléről, a politikai és közgazdasági életnek eme sokszor emlegetett s jobbára kevésbé ismert kérdéséről. Az előadása a kör külön meghívott nem ad ki, hanem ez uton hívja fel arra a kör tagjainak, a kereskedőknek valaminthas egyéb érdeklődőknek figyelmét. Az előadás este 9 órakor kezdődik.

= A haltenyésztés fokozása. *Serényi Béla* gróf földmivélségi miniszter leiratott intézett Aradvármegye alispánjához, amelyben felszólítja őt, hogy a husdrégaság enyhítésére halgazdaságok létesítését forszírozza és segítséget elő. A miniszter megjegyzi, hogy Magyarország terepviszonyai rendkívül alkalmasak a hal tenyésztésére, s anyagi támogatást is kilátásba helyezne. Hajlandó ugyanis a beruházások költségének bizonyos hányadrészét megéríteni, azonkívül pedig a népesítéshez szükséges halanyag ötven-száz százalékát több éven át díjtalanul átengedi.

A világ legjobb poudere a porcellán-poudere, mert csodaszéppé és előkelően mattá teszi a női arcbőrt.

Az eredeti doboz tetején **Yes** szócéka áll.

Kapható minden drogériában, illatozerüzletben és gyógytárban. Az Amerikai Porcellán Poudere R.-Társ. magyarországi leosztói: Budapest, IV., Kezskeméti-utca 8. és VIII., Rákóczi-ut 9.

Árak: 5.-, 3.- korona.

Aradon kapható: G. Földes Koloman gyógyszer., Hajós Árpád gyógyszer., Hegedűs Gyula, Mánus Mesztor, Riedl Ödön, Vojtek és Weisz. 1910

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Vidéki tudósítóinkat és olvasóinkat tisztelettel kérjük, hogy a naptár számára közséjük címtárát a legsűrűségben beküldeni sziveskedjenek. Az ezt tartalmazó levélborítókra ez a szó irandó: „Naptár.”

Budapesti áru és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 23.

Amerika 1-el magasabb. Kinálat, vételkötve korlátozott, 15 ezer mm. változatlan.

Az áruk 50 kilogrammonként számítva:

	2 1/2 Csal	3 Csal
	szárit	sárit
Buza 1911. áprilásra	11.26-11.27	11.27-11.28
Buza 1911. májusra	11.14-11.15	11.20-11.21
Buza 1911. októberre	10.66-10.67	10.68-10.70
Rozs 1911. áprilásra	7.98-7.99	7.96-7.97
Rozs 1911. októberre	7.85-7.86	7.82-7.83
Tengeri 1911. májusra	5.65-5.66	5.65-5.66
Zab 1911. áprilásra	8.23-8.24	8.28-8.29

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

Nov. 23.

Magyar aranyjárdék 4%	111.-
Magyar koronajárdék 4%	91.70
Magyar koronajárdék 5%	81.-
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.10
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	94.-
Magyar nyereményorsorogy kölcsön	256.-
Tízszázab. és szegedi sorajegy kölcsön	156.-
Osztrák járadék papírban	95.-
Osztrák járadék ezüstbe	96.76
Osztrák járadék aranyban	136.50
Osztrák koronajárdék 4%	93.10
1880. évi osztrák államsorajegy	168.-
Osztrák-magyar bankrészvény	19.96
Magyar hitelbank-részvény	852.50
Osztrák hitelintézeti részvény	665.50
Osztr.-magy.-államsvasuti részvény	748.75
20 frankos arany (Napoleonador)	19.08
Német birodalmi márka	175.57 1/2
London vista	240.72 1/2
Páris vista	95.20
20 márkás arany	23.51

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. Nov. 23.

Buza (székvány-minőség):

75 kilogrammos	9.85-9.95
76	10.00-10.10
77	10.20-10.30
78	10.40-10.50

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos	9.80-9.90
Rozs	6.60-6.70
Árpa	6.50-6.60
Zab	7.70-7.80
Tengeri	6.15-6.20
Tengeri (ul)	4.40-4.45

Feladó szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1910. évi november hó 24-én.

A) bérlet.

A) bérlet.

Füredi Vilma vendégfelléptével:

Rip van Winkle.

Rögyényes nagy operette 3 felvonásban, 4 képben. Írták: Mailhac és Tarnie. Fordították: Evva L. és Fül J. B. Zenejét szerzette: Pianquette.

SZEMELYEK:

Rip van Winkle	Ladislav J.	Katrina	Zalay Margit.
Lizbeth, neje	Füredi V.	Szellem	Füredi V.
Derick	Heltai Jenő.	Charlotte	Benkőné.
Adrien, fia	Cseh Ferenc.	Rikkardson	Mazor F.
Van der Bilt	Vass Jenő.	Hudson	Herold E.
Nikk, fogadós	Kulcsár L.	Hadnagy	Halmai Béla.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URANIA

mezőfénykép színház.

(Báró Simonyi-uoas 1. szára, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. nov. 24-én, esütörtök:

1. Virágtanulmány. Színes látványosság. — 2. A szív. Dráma. — 3. Kecsege, a bicikli tolvaj. Humoros. — 4. Egy anya kálváriája. Dráma. — 5. A esküvő. ur. Humoros. — 6. A gyomor működése. Tudományos felvétel. — 7. Pall, mint bankhivatalnok. Bohózat. — 8. Rubin. Dráma. — 9. Turin. Természet után.

Előadások d. u. 5 órától kezdve.

Helyárak: I-6 hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fill.

NYILTTER.

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya. •bőr- és dús lithion-tartalmú ásványvíz.

Kiváló vegyi összetétel következtében sikeresen alkalmazható vese-, húgykő- és hólyagbajok esetében, valamint cukorbetegségeknel, csúszos bántalmaknál; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgató: Budapest, IV. Ferenz király rakpart 72. Köthetése: EPERJES.

Főelrusítók Aradon: Dör Gusztáv, a városházán szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268 Fejér Gyula, telefon 71. sz. 281

NEUMANN M.

uri szabó, cs. és kir. udv. és kam. szállító.

Férfi-, fiu- és leányka ruhatelepe

ARAD.

Uj fafűrészelési

vállalat.

A fűtési idény beálltával értesítjük a n. é. közönséget, hogy Bethlen-utca 22. szám alatt motorhajtású fafűrészelő telepet létesítettünk. Elvállalunk már 1 őlől kezdve háznál mindennemű fafűrészélést, esetleg aprítást is a leggyorsabb kivitelben. Árak: 1 ől 3 vágásban 3 kor., 4 vágással 3 korona 80 fillér. Szíves megrendeléseket kérünk kiváló tisztelettel 4203

Frankl és Veres.

Legfinomabb Impregnált női havi kötők

tuczonként 1 korona
80 egyszerű övek 90
fillér és Tricot övek 3
korona 20 fillérért
kaphatók

Földes Kelemen

gyógyszertárában
Aradon, Deák Ferenc-
utca II szám.

881

22955, 22957—1910.

Hidvám-díjszabályzat.

Engedélyeztetett a nagyméltóságú m. kir. kereskedelemügyi miniszter urnak 63767— I. B. 910. szám alatt kelt rendeletével. Hatályba lép 1910. november 12-ik napján 4 évi érvénynyel.

Hidvám-díjtételek:

A) Teher nélkül:

1. Egy darab nagyobb marha után értve egy éven felül levő szarvasmarhát, lovat szamarat, öszvért és hizott sertést, 8 fill. 2. Egy drb. kisebb marha után, sovány sertés, juh, kecske, egy éven alól levő csikó után 4 f., 3. Egyfogatu kocszi után 18 f., 4. Kétfogatu kocszi után 24 f., 5. Háromfogatu kocszi után 32 f., 6. Négyfogatu kocszi után 40 f., 7. Ötfogatu kocszi után 48 f., 8. Hatfogatu kocszi után 56 f., 9. Egykerékű taliga után 4 f., 10. Kétkerékű taliga után 6 f., 11. Négykerékű taliga után 8 f.

B) Teherrel:

1. Egy drb. nagyobb marha után a fönti a) 1. a) jelzés szerint 10 f., 2. Egy darab kisebb marha után a fönti a) 2. a) jelzés szerint 6 f., 3. Egyfogatu kocszi után 24 f., 4. Kétfogatu kocszi után 32 f., 5. Háromfogatu kocszi után 40 f., 6. Négyfogatu kocszi után 44 f., 7. Ötfogatu kocszi után 52 f., 8. Hatfogatu kocszi után 60 f., 9. Egykerékű taliga 8 f., 10. Kétkerékű taliga 10 f., 11. Négykerékű taliga 12 f., Cséplőgép, kazán és ehhez hasonló nehéz tárgyak után 1 korona. A befogott jószág darabja után külön 8 fillér.

Tele (helyesen megterhelt) kocsinak tekintetik, ha négy drb. telt zsák, 1 drb. 100 literes tele hordó, 1 métermázsán felül zsup, széna szalma, fa, vagy négy ember van rajta.

C. 1. Gyalogos után oda és vissza egyszerre beszedve 6 f., 2. Kerékpár után 4 f., 3. Tricikli után 6 f., 4. Tricikli után teherrel 10 f., 5. Motorbicikli után 10 f., 6. Gyermekekoci után teher nélkül 8 f., 7. Gyermekekoci után teherrel 12 f., 8. Automobil, lokomobil után 1 korona, 9. Automobil, lokomobil után teherrel 3 korona, 10. Automobil, vagy lokomobil után akasztott teher után 1 korona, 11. Gőzeke után 5 korona. Csupán a gyermeket szállító kocszi díjmentes.

A vámdíjak fizetése alól mentesek:

1. A kir. uralkodóház minden tagja és udvartartásaiak valamint az ezekhez tartozó állatok és járművek. 2. A kir. udvar, annak közvetlen kísérete és az udvarhoz tartozó járművek, fogatok és állatok. 3. Az idegen hatalmasságok követői, képviselői, továbbá ezek fogatjai és állatai. 4. A fegyveres erőhöz tartozó vagy annak szolgálatában álló egyének nemkülönbön mindazon fogatok (ideértve a kirendelt előfogatokat is) és állatok, melyek a fegyveres erő szükségleteinek szállítására használhatók. Ha az egyének vagy szállítási eszközök katonai minősége külsőleg felismerhető nem lenne megfelelő hatósági igazolvánnyal kell bírnok. 5. Az állami és törvényhatósági tisztviselők, továbbá a közbiztonság fenntartásával megbízott hivatalos közegek a pénzügyőrök, a fegyencek, foglyok, toloncok és az azokat kísérő személyzet nemkülönbön a mindezeket szállító fogatok, állatok. 6. Az állami javak általában és az azokat szállító fuvarok, állatok. 7. A m. kir. postát szállító küldöncök, fogatok, lovak, távirtdai küldöncök és azokat szállító fogatok, állatok. 8. mindazok, kik állami törvényhatósági, vasuti állomásokhoz vezető községi utak építésével és jókarban tartásával, vagy ezen teendők ellenőrzésével vannak megbízva és az ezeket szállító fogatok, állatok azon vámtárgyakon, amelyekre hivatalos tevékenységük kiterjed. 9. Mindazon fogatok, állatok, melyek az állami vasutak, állami, törvényhatósági, vasuti állomáshoz vezető közlekedési vagy községi utak építésére és fenntartására, továbbá az árvédelem biztosítására szükséges anyagot szállítanak. 10. A 4, 5, 6, 8. és 9. pontokon említett vámmentes személyeket és tárgyakat szállító magán fuvarok, mentességüket üresek visszetértükben is élvezik. 11. A törvényhatósági utadó természetbeli lerovását vagy községi közmunkát teljesítő egyének és fuvarosok. 12. A hivatalos működésben eljáró s egyházi jelvényvel ellátott lelkészek és az ezeket szállító fogatok állatok. 13. Temetkezési menetek és bucsujáratok és az ezeknél használt fogatok, állatok, ha a menet csoportosan és egyházi jelvényvel vonul. 14. A templom, iskola és paplak építésére ingyen kiszolgálandók a fuvarok. 15. Közveszély (hőfúvás, árvíz, tűz stb.) esetén az előjáróság által az 1886. évi XXII. t. cikk 136 §-a alapján kirendelt közérő, tűzvész, árvíz vagy háboru idején a mentők, menekülők fogataikkal, állataikkal. 16. A tűzoltók, mentők és fogatjaik, állataik, midőn a vész, illetve a szerencsétlenség helyére sietnek, vagy onnan visszatérnek. 17. Minden mezőgazdasági célból közlekedő fogatok, vagy hajtott állatok, azon határon belül, melyhez tartoznak. 18. Azen lovak és hordálatok, melyek hatonai szolgálatra való besorozás, vagy az 1873. évi XX. törvénycikk értelmében osztályozás végett az állítási helyre és onnan vissza szállítatnak; továbbá fegyveres erő élelmezése céljából beszerzett marhák, melyekre nézve a a hajtóknak katonai hatóság által kiállított igazolványt kell felmutatniok. 19. A vámtulajdonosok által önként vámmenteseknek elfogadott személyek, állatok és fuvarok, ideértve mindazon vámmentességeket is, melyek magánjogi szerződésekben, vagy egyezségeken alapulnak. Mindazon egyéneknek, fogatoknak és állatoknak, melyek a fentebbi 5., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 15. és 18. pont alattiak szerint vámmentesen, megfelelő hivatalos igazolvánnyal kell bírnok. 20. Az állami adót szállító, sorshuzás, újoncszállítás és ellenőrzési szemle céljából utazó községi előjárók és mindezeket további fogatok, állatok. Az 1890. évi I. t.-c. a vámokra vonatkozó minden egyéb határozat a jelen vámról is kiterjed.

Arad, 1910. évi november hó 7.

A városi tanács.

Alapított 1868.

Nem tévesztendő össze más hasonló céggel.

BUTOR.

Ajánlom kitűnő minőségű, stilszerű s a legkedveltebb fanemekből, úgymint cseresznye-, jávor, virágos köris-, mahagoni, és palisanderfából készült háló-, ebédlő és uriszoba butoraimat, valamint igen izléses, a legújabb rajzok után készült előszoba, konyha és cselédszoba berendezéseimet.

Tisztelettel 4315

Varga József, asztalosmester

kizárólag Aradon, Kápolna-utca 6b. sz.

Saját ház.

Saját ház.

Hat kiállítási nagy éremmel kitüntetve.

Kiváló minőségű

KIANG-TEA.

Csomagja 28 fillér.

Valódi rum-eszencia

egy adag zamatos, finom tearum készítésére
— egy adag 30 fillér. —

Kapható egyedül

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertárában Aradon.

Egy liter fehér asztali bor 70 fillér.

Betét az üvegre 20 fillér.

411

APRÓ HIRDETÉSEK.

AKINEK

ismerettség híján

házasárra,
nevelőre,
újsívesetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztra,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertiárra,kulcsárra,
gazdasszóra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodasszóra,
pénzbeszedőre,
hásmesterre,
stb.-re
van szüksége.

AKI

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,kocsit,
lovat,
halászatot,
telket,

AKI

eladni kíván

butort,
szongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,üzletet,
műhelyt,
lakást, stb.
vagy

AKI

mindenesteket vétel vagy bérbevételei cél-
jából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabban ér csóit, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetés

rovatát használja.

XI hívandó

egy községi segédjegyzőnek né-
hány száz korona kölcsönt adni,
hála fejében elveszem leányát,
vagy magas jutalékot adok. Vá-
laszt azonnal „iktató“ jellegre Arad
postrestante kérek. 4314

Fogtechnikát

legfinomabbat tisztességes jó csa-
ládtól való fiu ingyen elsajátíthat.
Fogtechnika cím alatt a kiadóhi-
vatalba. 4312

Egy két szobás

utcai lakás minden hozzátartozó-
val, elég szép és elég olcsó is. Min-
den órában kiadó. Arad Wesse-
lényi-utca 85. szám. 4313

Könyvelő

több évi gyakorlattal, esti foglal-
kozást keres. Cím a kiadóhivatal-
ban. 4264

Egy varrógép-mechánikus

azonnal felvétetik. Singer és
Társaság, Forray-ú. 4297

Raktárnok vagy segédnek

ajánkozik fűszerkereskedő segéd.
Cím a kiadóhivatalban. 4295

Kerpel Jzso

ajánlja 90,000 kötetes kölcsön-
könyvtárát, melyben minden új-
donság azonnal kapható. 30.000
kötetes zenemű-kölcsönző. intézet.
Előnyös vidéki bérlet zenemű-
vekre és könyvekre. Veszek egész
könyvtárakat és hangjegyeket leg-
magasabb áron. Üzleti könyvek,
u. m. strazzák, naplók, stb. gyári
raktára. Irodai cikkekben külön-
legességek. A Révai Lexikon rész-
letfizetésre is kapható. Kerpel Jzso
könyv- és papirkereskedése Ara-
don. 525

A seprősi

fogyasztási szövetség keres de-
cember elsejére való belépésre egy
vegyeskereskedésben jártas romá-
nul jól beszélő fiatal segédet. 4247

Fehérneműt

a legjutányosabb árban készít
Klein Ignátné. Magyar-utca 20.
szám. 4256

Nőtlen raktáros.

Valamely gazdaságban használ-
ható mesterséghez értő nőtlen rak-
táros kerestetik gazdaságba, azo-
nali belépésre. Cím a kiadóhiva-
talanban. 4000

Rum,

konyak, bor és egyéb üveg vig-
netták kaphatók Ingusz I. és Fia
könyv- és papirkereskedésében
Arad, Andrassy-tér 16. 671

Ka cigarettázik

használjon Progress szivarkahü-
velyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb.
K. 240. Egyedül kapható Ingusz I.
és Fia könyv- és papirkereskedé-
sében Arad, Andrassy-tér 16. és
Weltzer János-utca. 1651

2 nagy szoba

és mellékhelyiségekből álló lakás
azonnal kiadó. Lázár Vilmos-utca
2. sz. 4309

Három jó barát

részére két butorozott szoba ki-
adó, teljes ellátással, az egyik ut-
cal. Heim Domokos-utca 2b. 4294

Ügyes női akvizitőr

új folyóirat terjesztésére, magas
jutalékkal felvétetik. Cím a kiadó-
hivatalban. 4311

Használt

ó l o m
megvételre kerestetik

Értesítés.

Tisztelettel értesitem ügy-
feleimet és a kölcsönt kereső
közönséget, hogy irodámat no-
vember hó 1-tőlEötvös-utca és Erzsé-
bet királyné-köruti sa-
rok-házamba helyez-
tem át. 4180Továbbra is kérem szíves bi-
zalmukat, tisztelettel

Klein József,

a nagyszabeni általános takarékpénztár egyedül képviselője.

4701—1910. pm.

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város közönsége az Ovár-tér lecsapolásához szüksé-
ges vízi művek engedélyezését kéri.Mint hogy a vízi művek létesíté-
se ellen észrevétel nem merült
fel, a kérvényt, terveket és mű-
szaki leírásokat, valamint az aradi
m. kir. kulturmérnöki hivatal és
az aradi m. kir. folyammérnöki
hivatal szakértői észrevételeit Ara-
don, a városháza I. emeletén levő
mérnöki hivatalban 1910. október
24-től 1910. november 23-ig ter-
jedő 30 napi időtartamra az 1885.
évi XXIII. t.-c. 163. §-a értelmé-
be, közszemlére kiteszem azzal,
hogy jogában áll érdekeltnek
azokat a hivatalos órák alatt be-
tekinteni és esetleges ellenvéte-
seiket a közszemlére kitétel ideje
alatt a polgármesteri hivatalban
írásban benyújthatják, vagy az
alább megjelölt tárgyaláson szó-
val előterjeszthetik, amennyiben
ellenvételeiket kellő időben elő-
nem terjesztik, a határozat a ké-
sőbb esetleg előterjesztendő ellen-
vetések figyelembe vétele nélkül
fogok határozni.Egyidejűleg a helyszíni tár-
gyalás megtartására határidőül
1910. év november hó 28-ik nap-jának délelőtt 9 óráját Aradon, a
városháza I. emeletén levő ta-
nácsteremben találkozással kitü-
zöm és arra az érdekelteket jelen
hirdetménnyel meghívom.

Arad, 1910. október 21-én.

Varjassy,
polgármester

Gőzművelés

Nagyobb területek szántá-
sát kétféle rendszerű 20 név-
leges löreji új gőzekéjé-
vel, épügy mélyrigolozásokat
szőlő, spárga stb. telepítések-
hez előhántós gőzrigol-
okéval igen kedvező feltételek
mellett elvállal Ortutay
Gyula bélamajori gazdasága
Mezőkovácsháza (Csanád-m.) 1371

888—910. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazda-
sági széke a gyermekkorház 1911.
évben szükséges tej szállítása
iránt folyó évi november hó 28.
d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási-ár 3292 kor. 30 fillér.

Bánatpénzül leteendő a kikiál-
tási ár 5%-a készpénzben, vagy el-
fogadható értékpapirokban.Az árlejtésen csak írás-
beli ajánlatokkal lehet résztvenni.Az írásbeli ajánlatok lezártan
nyújtandók be, s csak akkor vét-
tetnek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az
árlejtési feltételeket ismeri és el-
fogadja.Az árlejtési feltételek a gazda-
sági tanácsnok urnál az árlejtés
megelőzőleg is megtekinthetők.Arad szab. kir. város gazda-
sági sz. kénék 1910. évi novem-
ber hó 21-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Reiter Miklós

vendéglője a „Thököly“-hez Aradon, Flórián-utca 2 sz. (saját ház.)

A n. é. vendégeimnek szíves tudomására juttatom, hogy ven-
déglömet a Thököly-térről Flórián utca 2 számú házba (saját
ház) helyeztem át, a hol is mind eddig tiszta és hamisítatlan
italok valamint izletes ételek kiszolgáltattak. Beesés támoga-
tását a jövőben is kérve

tisztelettel

Reiter Miklós

vendéglős.

4278

Gálfi Lajos

uri egyenruha és papiszabó

Aradon, Lázár Vilmos-utca

(Földes palota.)

Értesitem a nagyérdemű közönséget,
hogy évek óta fennálló műhelyemet

uriszabó üzlettel

bővítettem ki és azt fenti cím alatt tovább
folytatom. 3806Elvállalok minden e szakmába vágó
munkákat a legjobb és legolcsóbb kivitelben.Raktáron tartok mindenféle
bel- és külföldi szövetekeket.A külföldön is már jól bevezetett havi bér-
letrendszer létesítettem, amennyiben elvállalok
havi 3 korona bérlet mellett 1 félkabát, 1 fel-
öltés és 2 egész öltöny vagy 4 öltöny vasalását.
Egy jó m.-gaviseletű fiu tanulóknak felvétetik.